

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2017 сыл
От ыйын
6 күнэ
Чэппиэр
№ 57 (10609)

12+

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улуухун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭҔЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтэһиннэр

Бэс ыйын 25-28 күннэригэр Дьокуускай куоракка «Судаарыстыба өттүттэн дьовус киэптээх хаһаайыстыбалары өйөөһүн уонна тыа сириг бири кэлиминик сайынарыйы» Бүтүн Россиятаағы семинарга улуус, нэһилиэк баһылыктара, бааһынай хаһаайыстыба салайааччылары кыттыыны ыллылар. Семинар кыттылаахтара улууспутугар кэлэнэр тус сыаллаах федеральной программаларынан тутуллубут социальнай инфраструктура объектары, тыа хаһаайыстыбатын кооперативтарын, бааһынай хаһаайыстыбалар үлэлэрин-хамнастарын билистилэр.

Улуустаағы респотребнадзор иһитиннэрбитинэн, ааспыт нэдиэлэҕэ Ленскэй нэһилиэккэ икки, Никольскайга, Хатырыкка биридии киһини ыт ытырбыт. 11- оҕо ветрянкалаабыт, 1 киһи быттааҕа биллибит. Ойуур баһаарын кэмигэр нэһилиэккэ кириэр буруо ПДК-ын (предельно допустимая концентрация) тутатына бэрэбиэркэлиилэр.

Улууспут нэһилиэктэригэр ойуур баһаардара бэлиэтэннилэр. Ол курдук Модукка, Искраттан 10 км-даах сиргэ Хамаҕатта сирэ, Маймаҕа уонна Көбөкөн аттынан Уус Алдан сиригэр ойуур баһаардара буолталаатылар. Баһаардары умулларыга тустаах тэрилтэлэр уонна нэһилиэк олохтоохторо үлэли сылдьаллар.

Ааспыт нэдиэлэҕэ Горнай улуухун Атамай нэһилиэтин Бэс Күөл тэриллибитэ 120 сылыгар анаммыт ыһаахха Ала ууһуттан төрүттээх Таастаах, Маймаҕа, Партизан, 1 Хомустаах нэһилиэктэр кыттыыны ылан кэллилэр.

2016-2017 үөрэх сылыгар улуус үрдүнэн 214 үөрэнээччи оскуоланы бүтэрбит, онтон 29 үөрэнээччи кыһыл уонна 1 үөрэнээччи үрүн көмүс мэтээлинэн үөрэхтэрин түмүктэбиттэр.

Сылын аайы ытыгылар өрөспүүбүлүкэтээди педагогической дьаарбанкаҕа Чурапчы улуухунгар 110 педагог, иитээчи ситиһилээхтик кыттан оскуолалар, детсадтар анал номинацияларга тиксибиттэр.

Оҕолор сайынгы сынналарын бастакы сезона түмүктэммит. Уопсайа 1045 оҕо хабыллан сайынны туһалаахтык атаарбыт. Иккис сезон саҕаланан эрэр, билигин туругунан 3 лааҕыр 230 оҕону хаба үлэтин саҕалаабыт.

Бэлиэтэниэ С. АРГУНОВ

Сагарбат буолуохха сагаммат!

Быйыл ыам ыйыттан саҕалаан улуус сиригэр-уотугар 18 кыра-улахан баһаардар буоллулар. От ыйын 3 күнүгэр Партизан Туора Күөл сайылыгыгын таһыгар, мыраан тэллэбэр, сарсыарда уот турбутун туһунан тыллабыр улуус дьаһалтатын диспетчерскэй сулууспатыгар (ЕДДС) кирирдэ.

Улуус ыксаллаах быһыыга-майгыга уонна гражданскай оборонаҕа сулууспата иһитиннэрбитинэн инники барбыт 17 баһаартан 13-һэ умулларылыбыттар, 2 баһаар эргитиллэн тохтоуллубут, Көбөкөнгө, Модукка уонна Партизанга саҕа турбут баһаардар кыайтара иликтэр.

ХААРЫАН ТЫАБЫТ УОККА БЫЛДЬАММАТЫН

От ыйын 2 күнүгэр Хатырыктан 27 км сиргэ уот турбутун кэтиир самолеттан биллэрбиттэр. Баһаар 10 галаах сиргэ тэнийбит. Олохтоохтортон уонна авиаэртээт састаабыттан 11 киһи уоту умуллара сылдьаллар. Баһаар этинтэн барбыт буолуон сөп диэн сабаҕаланар.

Эмиэ бу күн Көбөкөнтөн 16 бизрэтэлээх сиргэ ойуур умайан эрэрин туһунан дьуһуурунай самолеттан биллэрбиттэр. Хаппыт иэнэ 0,3 га. Этинтэн барбыт буолуон сөп. Манна уоту умулларыга 6 киһи үлэли сылдьар.

От ыйын 1 күнүгэр «Нам улууһа» МТ баһылыга Александр Атласов улуус үрдүнэн аһары курааннаан, сир-уот кууран сир ахсын уот турар куттала үөскээбитинэн, элбэх баһаар этинтэн, сороҕо дьон дьалаҕай, сэрэбэ суох туттууларыттан тахсыбытынан ыксаллаах быһыыны биллэрэр туһунан дьаһала табыста.

Онон олохтоох дьаһалталар нэһилиэнньэ ортоугар уоту сэрэхтээхтик туттууга сэрэтэр үлэни күүһүрдүөхтээхтэр, уот турар түбэлтэтигэр нэһилиэнньэни суһаллык түмэ тардыылааһын онгостон тустаах дьонно, салайааччыларга тириэдиэхтээхтэр, тэрээһин үлэни быһаччы болдомто киинигэр тутуохтаахтар, быһылаан табыстааһына ону туоратыыга суһал дьаһалылыыга бэлэм буолуохтаахтар.

Намнаағы ойуур хаһаайыстыбатын салайааччыта М.С.

Жирков манньк кэпсиир:

Ойуур баһаардарын үксүн умуллардыбыт. Балаһыаньынан хонтуруолга тутан олохтообут. Дьуһуурустуба тэрилиннэ. Лесничество уонна «Сахалесресурс» ГАУ үлэһиттэрэ баһаардары умулларыга, көмөлөһө тахсар дьону тэрийиһигэ, салайыыга үлэли сылдьаллар. Нэһилиэктэр дьаһалталарын кытта сибээспит үчүгэй, төһө киһи, техника наадатынан ыйар, этэр сирдэригэр ыыта олохтообут. Республикатан көмөлөһөөччү элбэх.

Баһаар үксэ этинтэн буолла диэн сабаҕалыбыт. Хатын Арыы нэһилиэтин сиригэр уоту ыппыт киһини булбуппут. Үлэбит өссө көдүүстээх буолуон «Фантом» квадрокоптер (беспилотник) аппарат суоҕа уонна уоту умуллара сылдьааччылар бэйэ-бэйэлэрин кытта радионан сибээстэһиилэрэ кыаллыбата мэхэйдиер. Сүрүн биричиинэ батареялары иитэр электрогенератордарыт суохтара. Бэйэбит атылаһан хааччынар кыахпыт суох.

Баһаар туһунан күүркэтии, туохха да олоҕо суох ол-бу сурах-садык, холобур, «Модукка баһаар заправкаҕа диэри ыһааһын кэлбит» диэн, ватсабынан тарҕанна. Дьингэр, уот мыраан аныгар тохтоуллубута. Күн ахсын кэтээн көрө сылдьабыт.

Сыл ахсын өртөөһүнү көрөнтөн ыһаахтыгыт ыраатан сир-уот сэкинэн, көмнөүдүнэн бүрүллэн буорак курдук буолан турар. Онон дьон уоту сэрэхтээхтик тутуохтары, кутааны ото-маһа, силиһэ суох, ыраас сиргэ оттуохтары, уоту туттан баран үчүгэйдик, кичэйэн умулларыахтары, бөҕү-сыһы, таас иһиттэри ыспака хомуйуохтары, табахтаан баран сигарета, бөһпүрүөскэ тобохторун түбэһиэх сиргэ бырадымыахтарынаада.

И. ИВАНОВ

М.К. Аммосовка уонна И.Е. Винокуровка оҕолор анабыл тыллара

ҮС САХА ҮӨРҮҮТҮН ҮКСЭППИТ

Үөрөҕи-үлэни өрө тутан,
Үрдүкү үктэли дабайбыт.
Үлэһит норуоту
үтүөкөн сүрэхтээн,
Үс саха үөрүүтүн үксэппит.

Төрөөбүт дойдуну төлкөлөөн,
Төрүт ыччатын туһугар
Туруктаах олоҕу туруулаан,
Түбүктээх эн үлэҥ туоһулуур.

Кыһалҕа үөһүгэр олохтообут
Кыра дьон батталын утаран,
Кырдыгы бар дьонгору
тупшутун

Кэскиллээх олохпут
кэрэһэлиир.

Самныбат санааны ылынан
Сахабыт ыччата, туруоһун,
Саргылаах салайбыт

Аммосов суолунан
Сайдыылаах олоҕу тутуобун!

Степа АКСЕЕКОВ,
Партизан орто оскуолатын
6 кыл үөрэнээччигэ

ЫЛДЬААЛЫН СЭНЭРГЭНИИ

Сахабыт дьонно сүгүрүйэр,
Кэчээри оҕо кэриэстиир,
«Ылдьаа ыччаттара» ытыктыыр,
Убайбыт, дорообо!

Харахпар көрдүм
Эн кэрэ мөссүөҥүн,
Сүрэхпэр ингэринним
Эн холобур буолар олоххун.

Эн олобун суола
Охсуһу мөккүөрүгэр,
Ана суох алдырхай,
Кыһарҕаннаах кэмгэ ааспыта.

Ыраахтаағы баттала,
Сут-кураан, уот-сэри,
Репрессия ыар тыһына
Эн модун санаабын
булгуруптатаҕа.

Күчүмэҕэй күнүгэ күөн туттар
Улуу дьоммутун көмүскээбитинг,
Үтүө ааттарын тилинэрбитинг,
Норуоккун хоргууйууттан
быһаабытың.

Эн үтүө аатын
Үйэлэри унуордооҕа,
Үүнэр көлүөнэ ыччат
Сүгүрүйэ махтанаба!

Женя Новгородова,
1 Хомустаах
орто оскуолатын
7 кыл үөрэнээччигэ

СУРУТУУ - 2017

«Энгиэли», «Кыым» уонна «Туймаада» хаһыаттарга «Энгиэли-post» почтальоннарынан уонна редакцияҕа бэйэтигэр 2017 сыл иккис аһарыгар сурутуу салгыы ытыгылар.

«Кыымга»:
6 ыйга — 670 солк.;
3 ыйга — 335 солк.;
1 ыйга — 112 солк.

«Туймаадаҕа»:
6 ыйга — 1100 солк.;
3 ыйга — 550 солк.;
1 ыйга — 183 солк.

«Энгиэлигэ»:
6 ыйга — 600 солк.;
3 ыйга — 300 солк.;
1 ыйга — 100 солк.

Улуус киинигэр сурутууну уонна тиэрдиини 5 почтальон хааччылар. Ол курдук:

1. Ульяна Алексеева — «Север-1», «Север-2» мкр. И. Винокуров уул. илин энэрин хабар. 89681500499 тел.
2. Анна Слепцова — «Көччү», «Север-5», Ст. Платонов уул. сорҕото кириэр. 89659972831 тел.
3. Александра Ядрихинская — Нам сэл. киин өттө кириэр. 89142279257 тел.
4. Игорь Винокуров — Салбанскай уул. арҕаа энэрэ кириэр. 89248690258 тел.
5. Николай Рыкунов — НПК-тан саҕалаан Даадар, Нэлэгэр мкр.-нар кириэрлэр. 89245634837 тел.

Бу нүөмэрдэргэ эрийэн суруттарар санаагытын этинг, оччобуна «Энгиэли-post» почтальоннара дьэбэтигэр, биитэр үлэбэтигэр тийиэн, «Энгиэли», «Кыым» уонна «Туймаада» хаһыаттарга сурутуохтара, от ыйын 1 күнүттэн аадырыска тиэрдиэхтэрэ.

«Энгиэли» хаһыакка цифровой сурутуу

2017 сыл иккис аһарыгар сурутууга редакцияҕа кэлэн дуоҕабар түһэрсиллэр, электроннай почта аадырыһа тиксэриллэр. Хаһыат PDF форматынан ааҕааччыга тиэрдиллэр.

Сыаната: 6 ыйга — 300 солк.,
3 ыйга — 150 солк.,
1 ыйга — 50 солк.

**РОССИЯҔА ТЫА
ХАҔААЙЫСТЫБАТА
ХАЙДАХ САЙДАРЫЙ?**

Тыа хаһаайыстыбатын бэйриниң барылаан түмүгүнэн, билигин Россия үрдүнэн түс бэйэ хаһаайыстыбата – 18,2, бааһынай хаһаайыстыба – 210,25, кооператив – 5,8 тыс. тахса баара биллибитэ. 2012 с. сағалаан РФ т/х министрствотынан биирдиллээн уонна бүтүн дьиз кэргэнинэн сагалыы хаһаайыстыба тэринэр фермердэргэ грант кээмэйэ 3 мөл., дьиз кэргэн ферматын сайыннарыыга 30 мөл., оттон кооперативтарга 70 мөл. солк. диэри үрдэтэ.

2012 сылтан биэс сыл устата саға сағалаан эрэр фермердарга 13 млрд. солк. тахса гранынан үбүлээһини 15,4 тыһ. киһи туһанна. Оттон дьиз кэргэн ферматын тэриниигэ барыта 11 млрд солк. көрүллэн 4,1 тыһ. хаһаайыстыба көмөнү ылла. Россияҕа федеральнай биир кэлим субсидия диэн тэрриллэн тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар дьонго чопчу көмө быһыытын 36 млрд солк. көрүлүннэ. Бэс ыйын 20 күнүгэр бу куонкуруу саға сағалаан эрэр 1400 фермер, 385 дьиз кэргэн хаһаайыстыбата ааспыт. Саха республиката биир бастакынан манньк куонкуруу тэрийэн ытта.

Кооперациялар тустарынан эттэххэ, Россия үрдүнэн 5839 т/х кооператива баар буоллаһына, 391 кооперативтаах саха сирэ Липецкэй уобалас кэннитэн (846 кооператив) 2-с миэстэҕэ табыста. Россияҕа кооперативтары өйөөһүнүгэ иллэрээ сыл 976,7 мөл. солк. көрүллүбүт буоллаһына, быйыл манна 1,8 млрд. солк. барыа. Ол иһин федеральнай бундүүэттэн 1,5 млрд. солк. регионнартан 300 мөл. солк. көрүллэр. Былаан быһыытын бу граны 60 регионтан 150 хаһаайыстыба тутуохтаах.

СИА

ЫҔЫЫ ТҮМҮКТЭРЭ

Бүгүн улуус ТХУ кылаабыйа агрономуттан ыһыы түмүктэммитин, аны ким да халбаннапат сыппаралардаах, күүтүүлээх кумааһыны (дьыаланы) тутан олоорон. Онно кердөххө, хортуппуйу олоорду былаанын 100% толорбуппун (530 гектар).

Биирдии нэһиликтэртэн соруудағы толоруу манньк буолан табыста: Үөдэй 119% (47/56 га), I Хомуस्ताах 94,4% (62/58), Партизан 158% (34/55), Никольскай 180% (1,5/2,7), Хамадатта 95% (50/48), Ленскэй 87% (23/20), Хатын Арыы 91,6% (78/71), Бөтүн 102% (72/73), Модут 125% (16/20), Хатырык 79% (13/11), Маймаҕа (4/3), II Хомуस्ताах 99% (88/87), Көбөкөн 100% (6,8/6,8), тэрилтэлэр 47% (26/21), Салбаг 58% (1,8/1), Таастаах 92% (0,5/0,46), Фрунзе 114% (0,7/0,8), Түбэ 100% (2,3), Арбын 100% (2), Искра 80% (0,1/0,08).

Обурут аһын ыһыы былаана улуус үрдүнэн 99,4% толорулунна. Эбэтэр 126,8% га онугар 126,8% ыстыгыт. Былааны I Хомуस्ताахтар 126%, Партизаннар 201%, Ленскэйдэр 127,5%, Хатын Арыылар 200%, бөтүнгэр 95,3%, көбөкөннөр 105%, Никольскайдэр 87,5% (0,08/0,7) уонна Хатырык, Маймаҕа, Таастаах, Фрунзе, Түбэ, Арбын, Искра 100-түү % толордулар.

Оттон Модут 5,5 гектар онугар 1 ганы эрэ ыста (18,2%).

Быһылаан

Бэс ыйын 15 күнүгэр, Кэбээйи улууһугар ыстаадаҕа табаһыкка тытаағы саба түспүтүн туһунан СИА-ға иһитиннэри кирибитэ.

Эдэр киһи тута ыстаадааттан адалыллан, олохтоох балыһа реанимация отделениетыгар киллэриллбит. Билигин, төһө да атаҕар улахан бааһырылааһын үрдүнэн, бэйэтин үчүгэйдик сананар.

Адьырҕа кыыл уолга тохтобул сиргэ саба түспүт. Уол бэйэтин көмүскэнэ сатаан кэтэ сылдар күүрткэтин устан далбааммыт, саата да атын бэйэтин көмүскэнэр тэрилэ-мала суох эбит. Эһэ уолу сиргэ төкүнүпүт

бурдук сиемэтэ 167 гектар онугар 200 га иэһнээх бааһынаҕа ыһылынна. Сүөһү аһылыга буолар үүнээйи 1653 гектарга ыһыллыахтааҕа 1380 гектарга ыһылынна. Сороҕо график быһыытын атырдыах ыһын сагатыгар ыһыллыахтаах. Паардааһын 300 га онугар 488 гаҕа тэһнэстэ.

Ыһыы түмүктэннэ. Аны үүнээйини көрүү-истини түбүгэ сағаланна.

Бэйэ информ.

**КЭЛЭР СЫЛГА ЫЧЧАТ
ЫҔЫАҒА ХАҔАЛАСКА
ЫҔЫЛЛАР**

Ыччат дьыалаларыгар уонна дьиз кэргэн политикагыгар министерство коллегиятыгар кистэлэн куоластааһын түмүгэр Ханалас улууһа 13 куолаһы ылан, 2018 с. «Орто дойдуга этнокультурнай комплекс сиригэр-уотугар Ыччат ыһыаҕа ыһыллыаҕа.

«Бэлэмнэнии үлэтин күһүнүгүттэн сағалыахпыт. 2018 сылга Ыччат ыһыаҕа биһиги улууспутугар үрдүк таһымнаахтык ааһарыгар туох баар кыахпытын-күүспүтүн ууран үлэлиэхпит», - диэн улуус баһылыгын солбуйааччы Елена Яковлева СИА-ға иһитиннэрдэ.

Оттон быйылгы Ыччат ыһыаҕа Миирнэйгэ бэс ыйын 30 - от ыйын 2 күнүгэр куораттан 10 тахса км тэйиччи сытар Чуоналыыр диэн сиргэ ыһыллына. Үс күн устата улустартан кэлбит 33 хамаанда үс бөлөххө араһан 10-ча көрүнгө күрэхтэстилэр. Сүрүн бириис быһыытынан икки УАЗ массыына турда.

Ыһыах аҕыччатары эвэрдэли Ил Дархан Егор Борисов кэлэ сырытта. Киһи ыччат кыһалаларыгар болгомто ууран инниттэн республикаҕа Ыччат сыла биллэриллбитин этэн турар, быйылгы ыһыах Миирнэйгэ буолбута саамай сөп диэн бэлиттээтэ. Промышленность сайдыытын ыһыахтыгы кэлбит ыччат сөҕө көрбүтэ буолуо диэн эрэнэрин биллэрдэ.

«Бастын эдэр уус» диэн икки түһүмэхтээх күрэххэ кыайылыах аатын Нам улууһуттан Петр Аргунов ситистэ, киниэхэ МР – 155 сааҕа сертификаты туттарылынна, иккис миэстэҕэ Сунтаартан Василий Уваров, үһүскэ Ньурбаттан Евгений Иванов табыстылар.

«Ураанхай Боотур» күрэхтэһинигэ Үөнөс Бүлүүттэн Алексей Иванов кыайылыаһын табыста, 150 тыһ. солк. сертификаты тутта. «Эр Бөрдэ» күүстээхтэр күрэхтэһиллэрэ быйыл бастакытын ыһыллына, манна Сунтаартан Рустам Ксенофонтов кыайыы үөрүүтүн ситистэ.

СИА

**НАМНАР —
БОЧУОТТААХ ҮҔҮС**

Миирнэйгэ ыһыллыбыт ыччат ыһыаҕар Нам улууһун хамаандата үһүс миэстэни ситистэ. Олонгону толорооччулар күрэхтэригэр Пегя Попов үһүс, эдэр уустарга Петр Аргунов бастакы, оһуоһайы таһаарааччылар күрэхтэригэр Матрена Порядина бэһис, спортивнай күрэхтэргэ Руслан Ядрев уонна Давыд Колесов төрдүс, хомус күрэхтэр Алгыс Павлов үһүс, ораторскай искусство күрэхтэр Нюргуяна Кириллина төрдүс, «Саха КВН» күрэхтэр НПК устудьуоннара Виталий Матвеев, Сандал Сокольников, Дмитрий Никифоров

алтыс, гитаранан ырыа күрэхтэр Егор Садовников алтыс, эдэр дьиз кэргэн күрэхтэр Туйаара, Петр Абрамовтар үһүс миэстэлэргэ тигистилэр. Оттон «Мисс — алмазная краса» күрэххэ Саргы Максимова кыттыһы ылла.

Бэйэ информ.

**МАССЫНАНЫ
БЭЙДИЭ СУУЙУМА**

Сайын өрүс, күөллөр кытыларыгар массыналарын сууйар дьон аһыаҕа суохтар. Дьингэр көңүлэммит анал сиргэ эрэ сууйулуохтаах, тоҕо диэтэргит манна бензин, уматык тобохторо, араас химическэй убаастар, араас кир-хох ууга түһэр. Маны таһынан этээстээх дьизлэр тастарыгар массына сууйар эмиэ көңүлэммит.

Ыстараап чааһын эттэххэ, күөл, үрэх, өрүс кытылыгар массыналарын сууйа сылдьар дьонго 500 – 1000 солк., дуоһунастаах дьонго 1-2 тыһ солк., юридическэй сирэйдэргэ 10-20 тыһ. солк. РФ административнай быраабы кэһи кодексын (КОАП) 8.13 ыстатыытын көрүллэр.

Бэйэ информ.

**ОТ ЫҔЫТТАН ПЕНСИЯ
«МИР» КААРТАҒА
ТУҔҮӨХТЭЭХ**

Бу сыл от ыйын 1 күнүн кэнниттэн пенсияга саға тахсар дьон пенсияларын «Мир» каарта нөһүө ылыахтара. Оттон атын пенсионердар бары 2020 сыл от ыйын 1 күнүгэр диэри манньк каартаҕа көһүөхтээхтэр. Бааннар от ыйын 1 күнүгүттэн «Мир» каартаны үлэлэтэр усуллубуйаны тэрийиэхтээхтэр.

Бюджет эйгэтин үлэһиттэрэ бары 2018 сыл от ыйын 1 күнүгэр диэри «Мир» каартаҕа көһүөхтээхтэр. Билигин 5 мөл. тахса каарта бэлэмнэннэ, 356 баан бу программаҕа кыттарга бэлэмнэн биллэрдэ. Манньк мизрээрҕаангы дойдугар араас санкциялары киллэрэллэрин түмүгэр дойдуга тутулууга суох буоларын туһуттан ылыллыбытын дьон өйдүөхтээх уонна өйүөхтээх.

СИА

**ХАМНАС ҮРДҮӨҔЭ...
СЫАНА ЫАРЫАҒА**

От ыйыттан үлэ төлөбүрүн ачыгы кээмэйэ (МРОТ) уонна ОДКХ тарифтара үрдүүллэр. Ол курдук, МРОТ Россияҕа 7800 солк. тэһнэһиэҕэ, бу иннинэ 7500 солк. этэ. Сотору кэминэн МРОТ тийинэн олоору алын кээмэйигэр тэһнэһирэн курдук былаанньыллар, ол эбэтэр 9889 солк. тийиэхтээх.

Оттон коммуналка иһин төлөбүрдэр ититини, итии уонна тымныы ууну, гааһы, уоту уонна канализацияны хааччыыһыга үрдүөхтээхтэр. Бу хас регион айы тус-тупса буолуоҕа, ол эрэн уопсай үрдээһин 4%-на тэһнэһирэн сөп. Дальнай Востокка электроэнергия иһин төлөбүр ачыахтаах, дойдуга үрдүнэн уопсай таһымна тэһнэһиэхтээх.

От ыйыттан Россияҕа аны электроннай бюллетеннар баар буолуохтара. Маны тэһгэ болһичнай листер кумааһынан син биер баар буолуохтара. Манньк да балаһыанһыа кумааһы бланкалартан аккаастаһыны бюджетке 12 мөл. солк. көмчилэһиэҕэ диэн сабаралана.

ГИБДД от ыйыттан ПТС-тары кумааһынан бизрбэт буолуоҕа, бу электроннай көрүнгө

уларытылыаҕа. Очотугар манньк электроннай ПТС-тан урукку хаһаайынар тустарынан информацияны таһынан хаста өрөмүөн ыһыллыбыта, автосервистэр дааннайара барыта кириэҕэ.

Суол быраабылатыгар уларытылар кириэһтэрэ, ол курдук, 10 сыл анараа оноһуллубут автобустарынан оһолору тийи бобулдуоҕа. Бу уураах 2017 с. тохсунньу 1 күнүгүттэн күһүгэр кириэһтээх этэ, ол эрэн кээкэ биричинэнэн быйыл от ыйын 1 күнүгэр көһөрүллүбүтэ. Оһолору тийэр автобустар тахографтаах уонна ГЛОНАСС навигационнай системалаах буолуохтаахтар.

Минпромторг россиянар автотранспортынан хааччыар инниттэн хас да программаны үлэлэтиэхтээх. Ол курдук, «Бастакы автомобиль» программанан бу иннинэ массына атыылаһаах дьон 10%-наах чэпчэтинэн туһаныахтара. Аны «Дьиз кэргэн автомобиля» программанан 2 кыра оһолоох дьиз кэргэттери эмиэ 10%-наах чэпчэтии күүтэр, киһилэр бу программанан атыылаһар массыналарга 1 мөл. 450 тыһ. солк. ыарыа суохтаах.

Урбаанһыттарга «Бэйэ дьыалата», «Россияҕа тыгач», «Российский фермер» программаларынан магистральнай тыгачтары атыылаһыыга 12,5% чэпчэтии көрүллүбүтэ. Бу үөһэ этиллэр программалары олоһо киллэриигэ Минпромторг 7,5 млрд. солк. көрүөҕэ.

«Известия» хаһыаттан

БЭҔИС ЧИЭППЭРГЭ

Намнаағы үөрэх управлениетин иити уонна эбии үөрэхтэһин салаатын сүрүнүүр специалиһа Сергеева Аида Дмитриевна иһитиннэрбитинэн, СР правительствотын 25.12.2013 с. 477 №-дээх дьаһалыгар сөп түбэһиннэринэн, улууска сайынгы каникул кэмигэр оһону сыһыналангынан, чэбдигирдинэн, дьарыктаах буолуунан хабыы 75,5% тэһнэһиэхтээх, о.а. 2966 оһо; сыһыналангынан уонна чэбдигирдинэн - 50,5%, о.а. - 1984 оһо; олох ыарахаттарыгар түбэспит оһо - 63,5%, о.а. 1908 оһо.

Былаан быһыытынэн, сайын устата уопсайа 29 лааһырга: 20 – күнүскү, 2 – чэбдигирдэр, 7 балааккаан олоор лааһырдара 1606 оһо сыһынаахтаах (41%).

От ыйын 3 күнүнээҕи туругунан, 22 чэбдигирдэр лааһырдара 1045 оһо сыһыанна. 2-с сезонна 3 лааһырга 230 оһо сылдыһа.

9 оһо республика таһыгар, Краснодарскай кыраай «Юбилейнай» лааһырыгар, сыһыанна, чэбдигирдэ.

40 оһо нэһилиэннэ социальнай көмүскэллээх уонна үлэлээх буолуутун управлениета тэрийбит «Виктория», 51 оһо Намнаағы оһо киһи библиотеката тэрийбит лааһырдарыгар сырытта, эбии үөрөннэ, культурнай тэрэһиннэринэн хабылынна.

А. КОРЯКИНА

УУТА-АА, УУТА-АА...

Бэс ыйын өһүрүк куйаас күһнэригэр улуус киһингэр водопровод ситимин кыайан үлэлэппэккэ дьон-сэргэ үүнээйитэ куура хатта, сорох ыал хортуппуйдара умайда. Кыһалдаттан водовозтары ыһынан уу куттараллар да, үүнээйигэ там тыммат. Оһуоха эбии халлааммыт ардаһын бэрсибэккэ, ойуур баһаардарын буруота былыттары чуһаһапат.

Онон Саха сирин киһи улууһугар, биитэр кумах куйаарга оһорробут тэн буолан тахсар.

Ленскэй нэһилиэк дьаһалтатыттан сураһаахха, өрөмүөн үлэтэ бара турар, бүгүн холбонуоҕа, сарсын холбонуоҕа диэн ылбат-бизрбэт хоруйдара ыстэбит. Урут ОДКХ-лар көрөр-истэр эрдэхтэринэ уубут бачча хойутаан холбонорун истэбит этитит.

Водопровод киһи уулуссаларга үлэлиир сураһын ымсыыра эрэ истэбит, оттон биһиэхэ, кытыы уулуссаларга, нэһилиэк дьаһалтатын өттүгүттэн болдомто тийибэт курдук саныыбыт, оһуоха эбии сайын буолла да уопһу субу-субу араһсар. Онон олоһ да үрэх баһыгар оһорор ыраах нэһиликтэртэн ордубаһпыт, онтон өрүс нөһүө нэһиликтэргэ дьизлэригэр итии-тымныы уу сылы мэлдьи кэлэр эбит. Оттон биһигини сайдыы суола тумһубут курдук. Маны сэлэһнэһэбит баһылыга, депутаттарбыт ааһар күһнээх буоллаһтарына баһар хамһаныахтара буолаары?

«Парковай» түөлбэ олохтоохтору

**СОРОХ ОНОРОР, ХОМУЙАР,
КИМ ЭРЭ АЛДЬАТАР, ЫҔАР**

Соторутаағыта бассаап ситимигэр Хамадатта нэһилиэгэр суол кытыгыгар баар анал, күрүөлээх-хаһаалаах сиргэ сибэккилэр оһордуллубуттары дэлби алдыатан, ыһан кэһиспиттэр тахсыбыта. Бу 2014 сыллаахха VI-с спортивнай оонһууларга анаан оноһуллубут сибэкки композицияларын ыалдыттар сөҕө-махтайа, астына көрбүттэрэ. Үһүс сылыгар ити курдук үлтү сыһынан, ыһан-тоһон урусхаллан, хайалара итинник нэгэйдик быһыланнай? Үрдүттэн оһолор күлүгэнниллэр диэччилэр, бу сырыыга чахчы да онһук буолбут. Түөрт кыра кылаас уолаттара манньк быһылааммыттары биллибит. Бу ыччаттарбыт төбөлөрүгэр баар урусхалы хайдах көһөрүөхпүтү?

Аны туран улуус киһингэр Моһол Ураһа ыһыах күн ыһыраас, киһи кута-сүрэ тохтуургына киэргэнэн ыалдыттары көрсүбүтэ. Аһыах хоһоот балаһан иннэ, ураһа территорията бүтүннүү бөһүнөн бүрүллэн дьулаан көстүү буолбута. Хомуллубут бөһү тутта тийибэтэхтэрин түмүгэр ыттар тоһоону биергына ыһан кэһиспиттэр.

Дьэ, ити курдук бөһүөлэк ис-тас көрүгүн тупсарыыга үлэ бараар эрээри, ону кэнниттэн ыһыы-тоһуу, алдытыгы тохтообот. Манньк балаһыанһына хаһан көһүөҕэй?

В. ГАВРИЛЬЕВ

**ЭДЭР ТАБАҔЫККА
ТЫАТААҒЫ ТҮСТЭ**

уонна тыһыраһтарынан уол илитин-атаһын хайа тарпыт.

Чугаһынан сылдьар табанһыттар издээн буолбутун билэн сырһан кэлбиттэр. Биердэригэр саалаах буолан, тыас таһаарбыт. Оһуоха тытаағы уолу хаалларан тыаҕа куопһут.

Бөһүөлэк баһылыга этэринэн, манньк быһылаан киһилэргэ аан бастаан тахсыбыт буолбатах. «Биһиги сирбитигэр-уопһу туттар эһэ куруук мэнээктиир. Билигин сылаас кэмгэ ордук наһаалыыр. Эдэр киһи тыһын-

наах хаалбыта үөрүүлээх. Киһини билигин быраастар кэтээн көрөллөр. Атаһар уонна илимитигэр тытаағы тыһыраһын суола баар. Атаһар дириг баастаах. Хата чуһаһынан табанһыттар сылдыбыт буолан быһыабыттар, көмө оһорбуттар. Операция кэнниттэн уол бэйэтин үчүгэйдик сананар, хаамар», — диэтэ Таисия Кейметинова.

Виктория Корякина
Хаартыска интернет ситимиттэн ыһыллына.

З.П. Винокуров аатынан Намнаабы музыкальной оскуола фольклор салаатын, «Дьырылыатта» фольклорнай бөлөх салайааччылары, «Саха республикатын үтүөлээх этэччитэ» бэлиэ хаһаайына, СР эдэр ыччат политикатын туйгуна Елена Константиновна Иванованы кытта Олонхо ыһыаҕар бэлэмнэнии хайдах барарын, улууспутугар олонхону үөрэттиигэ туох ситиһиилэр, кыһалчалар баалларын кэпсэппитин ааҕааччыга тизирдэбит.

— **Эдэр киһи үөрэхтин бүтэрэн, үлэ буларгар элбэх суол баара буолуо. Оҕону кытта үлэҕин хайдах саҕалаабыккын?**

— 2010 сыллаахха Нам алын сүһүөх оскуолатын директоры иитэр үлэҕэ солбуйааччы Анна Ильинична Ядрихинская саха тылын нэдиэлэтин чэрчитинэн учууталларга семинар ыытарбыта. Ол муньаахха бөлөх тэрийиэххэ диэн этии кирибитэ. 3 учуутал кылааһын оҕотун суруйтарбыта. 27 оҕолоох кы-

дарын барыларын быраабыланы тутуһаммын дьарыктыбын.

— **Билигин оҕо саадтаргар, оскуолаларга олонхону диискэнэн үтүгүннэрэн үөрэтэллэр. Эн санааҕар төһө табыгастаабы, анал үөрэтэр методика диэн баар дуо?**

— Оҕону диискэнэн үтүгүннэрэн үөрэттини сөбүлээбэппин, хас биридии дорвоону бэйэм таһааран үтүгүннэрэбин. Уос хамсаныгытын көрөн, дорвоону таһаарарга үөрэтэбин. Дьарыкпын

Оччоҕуна фольклор атын көрүннэринэн дьарыктыбын.

Оҕону сынньатыахха наада. Баҕаран кэллэбинэ, дьарыкпытын салгыбыт. Бэйэлэрин эйгэлэригэр киирдэхтэринэ үчүгэйдик олонхолуулар, аһыллаллар.

— **Сыл устата, ыһыахтары аахпатахха, бэрт үгүс тэрээһиннэр буолаллар. Бары-кэли, хонуу, аһылык ороскуотун кыра дохуоттаах төрөспүттэр хайдах уйуналларый?**

— Улууспутугар «Харысхал» диэн программаны кыра дохуоттаах ыал оҕолоругар харчынан көмөлөһөллөр. Быйыл Олонхо ыһыаҕар бэлэмнэнэн, бу программаны 15 тыһ. солк. суумалаах харчы көрүллэн, саҕа таҕас тиктэрдит.

Бэйэм кэтээн көрөрбүнэн, олонхону олоҕор ыараханы көр-

— Көнники сылларга төрөспүттэр саха нуруотун тылынан уус-уран айымньытын иитэр суолтатын өйдөөнөр, сыл аайы 50-тан тахса сайабылыанна киирэр буолла. Инньэ гынан, элбэх оҕоттон талан ылабыт. 12 оҕону биридиэлэн сыһыаннаһан дьарыктыбын. Олонхолууларын, туйоуларын таһынан, научнай-практическай конференцияларга кытталлар. Улуус, республика таһымыгар миэстэлэһэллэр.

Улууспут биллиилээх олонхочуттарын, тойуксуттарын олохторун, айымньыларын чинчийэн, ситиһиллэнэллэр. Сыл бүтүүтэ теориятан саҕалаан, экзамен, академическай зачет, музыкальной инструментна оонньоон, түмүк сыана турар. Уратыта диэн күрэхтэргэ кытты эмиэ учуоттанар. Биридиэлэн

һэн, бачча үп-харчы барар диэн суоттаан, сыанаттан үчүгэй көстүүлээх гына толкуйдуубут. Төрөспүттэрбит бэйэлэрэ иистэргэ үөрэнэллэр.

— **Олонхо курдук аан дойду тылынан уус-уран айымньытын шедеврэ аабыллыбыт айымньы тылын-өһүн дууһатыгар ингариммит оҕо туох уратылаах буоларый?**

— Хордогосова Рая билигин оһуохайы тутта өйүттэн таһаарар. Тылын саппааһа баай. Үөрэхтэригэр үчүгэй, бэрээдэктээх, тэрээһиннээх, атын оҕону атаҕастаабат, киһи быһыытынан үтүө майгылаах, аһыныгас, сүрэхтээх-бэлэстээх, туулаһы үчүгэй харыстабыллаах сыһыаннаах буолаллар, бэйэ-бэйэҕэ көмөлөсүһэ үөрөннүлэр.

Дьяконов Вася үөрэҕэр үчүгэй. Улаатан, тыыллан-хабыллан

ОЛОНХО ОСКУОЛАТЫН АҤЫАХХА

лаас дьарыктаммыта. Кылаас салайааччыларыгар олус көмөлөөх. Хоһоон, эстраднай ырыа күрэхтэригэр, араас фестивалларга, ыһыахтарга бэлэмнэбитим. Нам 1-кы №-дээх орто оскуолатыгар кыра кылаастар аһылыгыттарыгар, дьарыктыы сылдар кылаастарым онно көһөнөр, батыһан кэлбитим. Билигин 1-6 кылааска диэри 155 оҕону дьарыктыбын. Нам 1-кы №-дээх оскуолатыттан 7 кылаас, Нам алын сүһүөх оскуолатыттан 6 кылаас оҕотун дьарыктыбын. Нам алын сүһүөх оскуолатыттан 112 оҕо сылдар.

— **Олонхо курдук фольклор ыарахан көрүнэр оҕону үөрэтти-такайы бэрт элбэх сыраттан, сатабылтан тахсара буолуо. Иһиттэххэ-көрдөххө, дьарыктыыр оҕолорун сылтаан сыл аайы сайдан, эбиллэн иһэллэр эбит.**

— Олонхолуур дьобур диэн саха киһитэ үрдүк айыбылартан ылбыт бөлөҕө. Онук айдарыылаах дьон утумнара куоластаах, түргэн толкуйдаах, өйүгэр үчүгэйдик тутумтуо буолаллар. Мин олонхолуур оҕолорум – удьур утумнаах оҕолор. Холобура, Дьяконов Вася Бүлүү Халбаак кытыттан, Хордогосова Рая эбэтинэн Тааттадан, Сивцева Рада Бүлүүттэн төрүттээхтэр, Виталий Сивцев Намтан удьурдаах. Гаврильева Аня диэн оҕом кыра кылаастан дьарыктанан, билигин Намнаабы гимназия 10-с кылааһын үөрэнээччитэ, Муоматтан төрүттээх. Намны тойуктата сатыбын да, төрдүн батан муомалы бара турар. Хаанынан утумнаммыт өйгө тутуу диэн олус күүстээх. Сочига буолбут аан дойдутаабы «Ыллыр оҕолор» фестивалга республика бөлөҕөр киирэн, нуруот ырыатын толорон, лауреат үрдүк аатын сүкпүтэ.

Ансаамбылбар 200 оҕо баар. Ол гынан баран, олонхонон 5-6 оҕо утумнаахтык дьарыктанар. Оҕо сүүрбөччө лиис тизкини үөрэтэр. Иитиллээччилэрим республикага сыл аайы ыытылар «Мин - олонхо дойдутун оҕотобун» диэн күрэххэ кытталлар. Дьүүлүү сүбэҕэ наар биэр дьон үлээннэр, оҕо сылтаан сыл аайы сайдытын кэтээн көрөллөр.

Дьокуускайдаабы А. Кулаковскай аатынан культура киинин төрүт культура салаата тэрийэн ытыгар, олонхочут оҕолор базаларыгар киллэрэр. Ити курдук, хас биридии олонхочут оҕо болдомтоҕо ылылар, кэтээн көрүллэр. Биридии чаас олонхолуур оҕолор бааллар.

Сивцева Рада республикатаабы «Мин - олонхо дойдутун оҕотобун» фестивалга гран-при ылбыта. Виталий Сивцев 2-с миэстэ буолбута. Дьяконов Вася, Хордогосова Рая дьүүлүү сүбэ анал бириининэн бэлиэтэммиттэрэ.

Оҕо саадыгар анал үлэти тийбэт буолан, сыһа бэлэмнииллэр. Ырыаларын кыайан үөрөспүттэр. Мин олонхо герой-

30-туу мүнүүтэ тын ылыыга, кылыһахтыырга, распевкаҕа эрчиллээх саҕалыбын. Чуолкайдык саҕаран, толкуйдуур дьобурдарын сайыннарыыга болдомтобун уурабын. Ыарыҕатар тылларын уруһуйдаан быһаарабын. Олонхо тизкини кыччаппакка үөрэтэбин.

Тойуктары кыратык ис хоһоонунан көрөн кылгатабын. Олонхону 6-7 сыл устата олуктары кыра-кыраалаан эбэн дьарыктыбын. Олонхо чабырҕабын, уобараһы арырга элбэхтэ эрийэйбин. Истэргэ интэриэһинэй гына көрөн истэн, туттан-хаптан толорорго, уобараһы толору арырга, олонхо чабырҕабын толорууга болдомтобун уурабын. Олонхону толоро олорон хас биридии киһини кытта сыһыан баар буолуохтаах.

Анал методика диэн суох. Мин бэйэм үлэм ис хоһоонуттан, хаамытыгтан көрөн, оҕо табыгастаах, тийимтиэ буоллун диэн толкуйдаан таһаарабын. Үчүгэйдик олонхочуу үөрэммит оҕону бөлөхтөрү кытта үлэбэр көмөлөһөөччү быһыытынан илдэ сылдьабын.

Аан бастаан, Нам улуунун олонхочуттарын айымньыларыттан саҕалаан үөрэтэбин. Оҕо Н.В. Попов - Бочоох, Буоратай, П. Ядрихинскай-Бэдьээлэ олонхолорун хайаан да билиэхтээх. Дьэ, ол көннө, атын улуус олонхочуттарын айымньыларын үөрэтэбит.

Республика күрэхтэригэр бэйэн түөлбөн тойугун, олонхочун толорорун үрдүктүк сыаналанар. Итинник ньыманан оҕону төрөөбүт дойдутун таптыы, кизэн тутта үөрэтэбит. Ырыалары үөрэтэргэ эмиэ Нам улуунун поэтарын хоһоонунун талабын. Ол курдук, И. Бубякин-Чөнөчөк, И. Ушницкай – Секи, Н. Рыкунов, Ю. Потапов-Саргын хоһоонунун сөбүлүүбүн.

— **Тэрээһиннэргэ сылдьан бэлиэтирибинэн, үксүн кыра саастаах оҕолор дьарыктаналлар эбит.**

— Кырдык, итинник көстүү баар. Улаатан эрэр оҕо кыбыстар. Оскуолага тэг саастаахтара күлүү гыналлар. Үрдүкү кылааска тахсалларыгар тохтуур, баҕарбат, мундуйдуур кэмнэрэ кэлэр.

сүбүт оҕо ордуу ылынар буолар эбит. Үрдүк таһымна тахсарыгар үп-харчы кырыымчыгыттан мэйһидэр үөскүүллэр. Сыл устата айан, кыттыы иһин төлөбүр ороскуота элбээн тахсар. Улууспутугар программа баар буолан, элбэх оҕо сахалыы таҕастанна. Атын улуустарга манньк программа суох.

Культура управлениета улуус бары тэрээһиннэригэр кытыннарар. Оҕолор улуус спортивнай да, культурнай да программаларыгар кыттаннар, көмө харчыны толуйаллар. Быйыл мин оҕолорум иккис сылын туһаннылар. Ону таһынан республикаттан көмө эмиэ көрүллэр. Дьяконов Вася, Хордогосова Рая «Бастын толорооччу» ааты ыланнар, 15-тии тыһыынча солк. суумалаах стипендияга тиксбиттэрэ.

— **Оҕо хас сааһыттан олонхону ордуу ылынымтыа буоларый?**

— Төһө түргэнник арыллан олонхону ылынара, дууһатынан буһара хас биридии оҕо туспа. Сорохтор 4-5 саастарыттан, сорохтор улаатан баран. Быйыл Хатырыктан 11-с кылаас орто Маркова Алина студентны сылдар Пинигин Андрейдын дьарыктаннылар. Бүлүүгэ буолар Олонхо ыһыаҕар нааранан толорууга кытталлар. Уол - кэпсэччи, кыыс - Сыралыма Куо оруолун толорор.

Нам улууну сайынны олонхо лааҕыра баара буоллар. Сунтаар улуунун Күүкэйигэр сыл аайы Олонхо лааҕыра үлэлиир. Дьяконов Вася, Хордогосова Рая онно сынньаннылар. Сунтаар ыһыахтарыгар барытыгар сылдан олонхолообуттар, көрбүттэр - истибиттэр. Дьяаныга буолбут Олонхо ыһыаҕар эмиэ кыттыбыттар.

Вася 2-с кылаастан Бөтүнтэн сылдан дьарыктаммыта. Ийэтэ автобуһунан тизийэн аҕалан, дьарыктатара. Билигин 8-с кылаас буолла. Рая 1-кы кылаастан дьарыктанар. Сивцева Рада диэн оҕо «Одаренные дети» программаҕа киирсэн, музыкальной оскуолаҕа быһа ылыһына.

— **Музыкальной оскуола фольклор салаатыгар киириигэ конкур хайдаһый? Киириигэ оҕолор үөрэхтэргэ хайдах тэриллэрый?**

көрүнгэри талар оҕолор эмиэ бааллар. Оҕону чабырҕахтыан, туйоун, нуруот ырыатын ылыһан баҕарыттан көрөн тус-тупса үлэһэлэбин.

— **Ахтан аһарытын курдук, элбэх оҕо эийэх дьарыктанар. 200 оҕону хайдах репертуарына таба талаһың, таҕаһын-сабын айанһын, ситимнээхтик дьарыктыгың?**

— Бөлөҕүм оҕолорун саха балаҕаныгар дьарыктыбын. Үөрэтэр эйгэм атын. Оҕону бири сиргэ хам баайан буолбакка, ким хайдах сөбүлүүрүнэн олодон, хамсаган, сүүрдөн-көтүтэн үөрэтэбин. Ардыгар дьарык быһыгар алаады астаан аҕалан, дьиэ кэргэн курдук олорон эйдийбит, ирээ-хоро кэпсэтэбит.

Биллиилээх олонхочуттары ыңыран аҕалан иһитиннэрэбин. Ол курдук, Мэнэ Хаҕаластан СР үөрэҕиритин туйгуна, биллиилээх олонхочут Тихонов Петр Максимовичы ыңыра сылдьыбытым. Олонхочуу үксүн хартыынаҕа көрөр оҕолор анал олбохторго олорон, тыһынаах толорооччуна илэ-бааччы көрөн, атах тэпсэн олорон истэннэр, олус астымыттара, дуоһуйбуттара.

— **Бу саас айар үлэҕ отчуотугар сылдьан көрдөххө, араас дьэрэкээн таҕастаах оҕо аймах бараксан долгуу үөрбүт төрөспүттэринэн бэрт санаалаар көтөбүллэн, ис дууһаларыттан сырдаан, аһыллан, дуоһуйан туран кэниэрдэбиттэрэ, эийэх махтал тылларын анаабыттара олус үчүгэй этэ.**

— Төрөспүттэргэ анаан «Ийэ кута» диэн түмсүүлээхпит. Мустан түөстэригэр харысхал бэлиэлээх таҕас тигэбит. Аһаҕас дьарыктары көрдөрөбүн. Сыл устата 25-28 араас таһымнаах күрэхтэргэ кыттыбыт. Күрэх аайы кыттар усунуоспут – 500 солк. харчы. Төрөспүттэр, оннооҕор, кредит ылан оҕолорун кытыра сатыыллар. Оҕо күрэххэ кыттарын эрдэттэн этэбин, бачча үп наада диэбин. Таҕастары саптаарын моһуонун саастарынан көрөн, бэйэм ыйан-кэрдэн биэрэбин. Холобур, чабырҕаха чабылхай, олонхоҕо – үгэс буолбут өнгөр барсаалар. Нам 1-кы №-дээх орто оскуолатын муода студиятын салайааччыта Лия Гоголевалыын сүбэлэ-

аҕай турда. Бастаан мункук оҕо кэлэн баран, бары өтгүнөн сайынна. Билигин ханнык баҕарар улахан күрэххэ бэйэтэ тэринэн сылдьар. Улахан дьонно сүр баҕтаппакка тэнгэ кэпсэтэр, наадатын быһаарсар. Тэрээһиннэргэ бэйэбин кытта ийэтэ Туйаара Кузьминична сылдьынар. Вася бу саас муус устар бүтүүтэ, ыам ыйын саҕаланыта «Дети Саха-Азия» фонд тэрийиитинэн, Москва куоракка «Я – дитя земли Олонхо» диэн фестивалга ситиһиллээхтик кыттан кэллэ. Кэтэхтэн докумуон ыппыһпыт, видеоролик устубуһут. Итинник күрэхтэргэ дьүүлүү сүбэ ордуу ол оҕо болдомтогун ууар, сэргийэр.

— **Айар үлэ ыарахан гынан баран, умсугутуулаах дииллэр. Улам-улам диригээн, кэңгээн иһэр, бүтэр уһуга биллибэт. Туох кэскиллээх санаалардааххыңый?**

— Ансаамбылым оҕото сыл аайы элбээн иһэр, ноһуруускам улаатта. Бириэмэм тийбэт курдук буолан барда. Астынан, итийэн-кутуян туран хас биридии оҕону ымпыктаан-чымпыктаан бэлэмнииргэ бириэмэм кэмчи. Бэйэбин кытта тэнгэ үлэлиир дьон наадалар. Холобура, мин биир бөлөҕү кытта үлэлиир кэммэр, атыттары дьарыктыыр специалист баар буолуохтаах.

2019 сылга Намга буолар Олонхо ыһыагар диэри 2 эрэ сыл хаалла. Оҕолорго, улахан дьонго үчүгэй бөлөм наада. Анал штаттаах үлэһиттэр көрүллээллэрэ буоллар, үлэ үтүө түмүктэрдээх буолуо этэ. Ырыаны, тойугу эрдэттэн чочуйан таһаарарга бириэмэ наада. Эрдэттэн 200-тэн тахса оҕону бэлэмниибит.

Биир саамай киһи кыбыстара диэн билигин туругунан биһиги улууспутугар улахан дьон ансаамбыла суох. Бу өттүгэр Нам улууна хаалан иһэбит.

Репертуар талыыта эмиэ бэйэтэ туспа уустуктардаах. Соҕотох киһи кыайбат. Олонхо туруутугар, инструментна оонньуура, пластикаҕа, артыыстыыр маастарыстыба үөрэтэр анал специалистар бааллара буоллар. Билигин улууспутугар олонхочуттаран соҕотох Дмитрий Иванович Кривошапкин хаалла. Киһини солбуйар ыччаты таһаарыахтаахпыт.

Нам улууна - былыр-былыргыттан биллэр-көстөр олонхочуттар уутуун олохсуйбут сирдэрэ. Улууспутугар Олонхо оскуола аһыллара буоллар, оҕону итти-үөрэти атын көрүнгүнэ этэ. Улахан спектакллары туруоран, үрдүк таһымна тахсыа этибит. Инникитин «Дьырылыатта» бөлөҕүм образцовый коллектив аатын ыларыгар үлэһиэхтээхпит.

— **Олонхо ыһыаҕар бэлэми хайдах сыаналыгың?**

— Күүскэ бэлэмнэннибит. Олонхо дьэтигэр 2-6 чааска диэри биридиэлэн дьарыктаныбыт. Ситиһиллээх эргиллээхпит диэн эрэллээхпит.

Кэпсэттэ А. КОРЯКИНА

Партизан бөһүөлөгүн хоту уһугар, куораттыр айан суолун кытытыгар, урукку «Нам» совхоз пилораматын таһыгар Марфа Васильевна, Каин Прокопьевич Оконешниковтар (совхоз хал) дьиэ туттан, кэтэх хаһаайыстыбаны тутан (1992с.), бааһынай хаһаайыстыбаны тэринэн (1999с.) олорбуттара быданнаата.

Бу ыал бөһүөлөктөн тэйиччи уһаайбалаах, намыһах баттаһыннаах гаас турбатын кинилэргэ диэри аҕалыы ыраах, ороскуота улахан дириллэринэн айылҕа күөх уотун 1992 сылтан билинг-ээнгэ диэри туһаммакка күн ахсын маһы, чоһу кытта уруккулуу «туста, мөхсө» олоролор.

Икки сылтан бэттэх кинилэр чугастарыгар хас да бааһынай хаһаайыстыба агрокластер тэринэн үлэлээн, тутуулары онорон эрэллэр. Нэһилиэк дьаһалтата бөһүөлөги кэнэтэр быланнаах. Саҥа кыбаарталы бырайыактааһыны, тэрийини туруорса сылдырар. Бу туруорсуулары болдомтоҕо ылыллан түргэнник олоххо киирэр охсоро буоллар, эбэтэр ону кэтэспэккэ тыя хаһаайыстыбатын бордуюк-суйатын үкүсүтэр-дэлэтэр сыаллаах кластер тэриллэбитинэн производственной тутууларга уонна дьон олоһор дьэилэригэр гааһы киллэрии быһаарылла охсоро буоллар, үлэ дьоно төһө эрэ абыраныахтара этэй. Оччоҕо дьон үлэлиир, олоһор усулуобуйалара өссө тупсан үлэ-хамнас тигинэчи барыа, тэтимирэ, сэр-гэхсийи тахсыа, ыччат да үлэҕэ сыстыа этэ. Ол дьоллоох күн сотору тыгаарай дьэн чэрдээх илилэрин үлэттэн араарбатах, тус холобурдарынан бар дьонун, ыччатын кэскилгэ батыһыннарар Ытык кырдыастарыт Мааппа, Каин Оконешниковтар — Каиннар уонна кластер тариммит бааһынай хаһаайыстыбалар үкүслэрэ эдэр дьон эрэнэ күтүллэр.

Оконешниковтар «Эгдээт» дьэн бааһынай хаһаайыстыбаны тариммиттэрэ номнуо 20-чэ сыл буола оҕуста. Кинилэри кытта кыра уоллара Эдуард тэбис-тэҥнэ хаһаайыстыба үлэлиир, хаһаайыстыбаны бары ымпыгын-чымпыгын этинэн-ханынан билэн уопутурда. Инни-

КАИННАР — ДЬИҢНЭЭХ ХАҤААЙЫННАР

ки сылларга отчуоттааһынга, булууга-талыга үксүгэр ийэлэрэ, Марфа Васильевна сүүрэр-көтөр эбит буоллаҕына, билигин уоллара холкудук хаһаайыстыбага наадалаагы быһаарсар, онгорор. Ийэлээх аҕа олоҕу салгыыр, «туйах хатарар» киһилээхтэриттэн үөрэлэр. Мин билэрбинэн, Эдуард аҕатын курдук үлэһит бэрдэ. Кини сатаабатаҕа, кыйбатаҕа дьэн суох.

«Эгдээт» билигин 34 ынах сүөһүлээхтэр, 25 ынаар ынахтаахтар. Быйыл 15 ыйрэй төрөөбүт. Бэйэлэрэ аһаабыттарын, ыйрэдэргэ иһэрдиллэрин таһынан, күнгэ 80-90 киилэ үүтү сойутан баран «Эрэл» ТХПК Партизаннаагы үүтү тутар, астыыр сыаҕар туттара олоролор. Олорор сирдэрэ чугас буолан, Каин Прокопьевич уолунаан солбуйса сылдьан ыабыт үүттэрин бэйэлэрэ таһаллар.

Хаһаайыстыба ынах сүөһүнү иитэрин таһынан 10 гектардаах бааһынаҕа хортуоппуйу, оҕуруот аһын үүннэрэр. Ол иһигэр хортуоппуйу 3,5 гаҕа, хаппыстаны, моркуобу, сүбүкүлэни, оҕурусуну, помидору 6,5 гектарга. Маны таһынан 100-чэкэ кв.м иэннээх 2 теплицаҕа оҕурусуну, помидору олордолор.

Сабыылаах ҕрунҕа (тепли-

тар. Онтон сыл ахсын сөп буолар үүнүүнү ылан барыанна онорон оҕолоругар, аймахтарыгар бэрсэллэр.

Сыл ахсын ытыллар дьаар-банкаҕа Марфа Васильевна куруук көхтөөхтүк кыттар. Хаппыста, хортуоппуй, барыанна, совотуопка, рассада арааһын аҕалан атыылаан бар дьонун тутуурдаах ытан үөрдээччи. Ону үгүс киһи билэр, махтанар. Бу күннэргэ Каин Прокопьевич «туйах хатараччытынаан» оҕуруоттарыгар помпанан уу ыстара сылдыллар, окко бэлэмнэнэн: техникаларын көрүнөлэр, саппаас чаас, уматык (ГСМ) экирэттиһэ сылдыллар. Ювелир идэлээх орто уоллара Эдгард тустаах үлэтин быһыгар кэлэн

цаҕа) олордубут үүнээйилэрэ ыам ыйын 27 күнүттэн ас күшпүт. Онон күнү көтүспэккэ сибидэйи оҕурусуну, помидору салааттаан сии олоролор, ордорун атылыллар. «Билигин «ватсап» сотовой үйэтигэр биһиэхэ хаһан оҕурусуну, помидор үүммүтү билэ, истэ сылдыааччы элбэх буолан аһы-тутуу хамаҕатык барар», - дьэн хаһаайка астына кэпсиир. Каиннар кэпсээбит дьарыктарынан эрэ мунҕурдамматтар. Тиэргэннэрин иһигэр кыһын хаптаҕас, мооньобон үүннэрэр балай да киэн плантациялаах-

хаһаайыстыба бары техникатын, оборудованиетын сваркалаан, өрөмүөннээн абырыыр.

«Эгдээт» бэйэлэрин эрэ иннилэрин көрүмтэтэр. Бөһүөлөк дьоно, хаһаайыстыбалара тугу эмэ көрдөсүлөр да өрүү тутта көмөлөһөллөр. Ордук техника өрөмүөнүгэр, сваркалааһынга. Ийэлэрэ ынахтары ырыын, оҕуруотун, дьэитин-уотун көрөрүп, эр дьонун таҕастарын саптары бэйиригэр таһынан бэйэтэ сөбүлүүр дьарыгын (хоббитын) умнубат. Кини сахалыы

таһаһы-сабы тигиигэ норуот маастара. Марфа Васильевна уран тарбаһынан тикпит таһаһа-саба улуус, республика таһыгар тэриллэр быһытапккаларга туруоруллан кэрэхсэммитин элбэҕи билэбит, истэбит.

Каин Прокопьевич олох кыра эрдэтигэр колхоз, совхоз араас үлэтигэр дьонтон хаалсыбакка үтүө суобастаахтык, таһаарылаахтык үлэлээбит киһи буолар. Сэри тулаайаҕа. Бастын механизатор, оҕуруотчут. Хаамарттан аһан быраһыллар туркуттарын техниканы мындыр өйүнөн толкуйдаан, тобулан онорон хаамтарар киһи. Кини уонна кини курдук үлэһиттэрдээх буолан Партизан биригээдэтэ, звенота өрүү үрдүк үүнүүнү ылаара, бастын үлэлээхтэринэн аатыра.

Марфа Васильевна, Каин Прокопьевич көргөнни буолан олордубуттара быйыл 54 сылын туолла. Иллээх дьэи көргөн ара баһылыга Каин Прокопьевич соторуулааҕыта 80 сааһын бэлиэтээтэ. Кинилэр үс уоллаахтар: Семен, Эдгард, Эдуард, элбэх сиэннээхтэр. Уолаттара бары үлэһиттэр. Олохторун дьонуну тэринэн олоролор. Каин Прокопьевич уонна Марфа Васильевна өр сыллаах сыраллаах үлэлэрэ улуус, республика, РФ таһымыгар үрдүктүк сыаналаммыта. Иккиэн СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуннара, Нам улуунун Ытык дьоно. Марфа Васильевна СР норуотун маастара, РФ худуоһунньуктары сойууһун чилиэнэ.

Бу дьэи көргөннэ үйэ анара оҕо-уруу тэнитэн, иллээх ыал, дьоллоох ийэ, аҕа, эбэ, эһэ буолан олордубуттарынан «Нам улуунун Ытык ыала» бочуоттаах аат ингэриллибитэ уонна кинилэр дьонун олохтоох дьал буолалларынан «СР көмүс дьэи көргөн» кинигэҕэ киирдилэр.

Бу хаһаайыстыба урут ылыбыт кредитин барытын сабан, билигин төлүүр, төһөнөрө иһэ-күүһэ суох. «Эгдээт» курдук туруан, кэскиллээхтик тэринэн, ааһан-суоттаан үлэлиир, дохоту таһаарынар бааһынай хаһаайыстыбалар үкүсүллэрэ эбитэ буоллар, тыабыт хаһаайыстыбатын сайыннарыбыт быдан түргэтиэ, тэтимирэ этэ.

И. ИВАНОВ

ДЬЭ ЭРЭ, АНЫ ОТТУОБУН!

Кэлэр кыстыктыгы быһаарар кэммит тийэн кэллэ. Былырын сайын сорох хаһаайыстыбалар сүөһү аһылыгын кыйан бэлэмнээбэккэ, онно эбии бэлэмнээбит отторун хаачыстыбата мөлтөх буолан аасыт кыстыгы ыараханник туораабыттара.

Быйыл да сорох кытыл, арыы хотуһаларын халаан ута ситэ нүүөлсүпүтэтинэн, уһундук курааннаабытынан ханан да от үүнүүтэ мөлтөх. Онон уһаарбалаабакка билингэттэн оттоонунга күүскэ туруннаахпытна, биэр да күнү мүлчү туппакка үлэлээтэхпитинэ эрэ кыстыгыр огу булунохпугун сөп.

Нам улуунун үрдүнэн быйыл 30458 тоннаны оттуур дьонун сорукустаахпыт. Онон биридди нэһиликтэринэн оттоонун быйылгы былаана баччалынан

тиэрдиллинэ: Үөдэй 2704 т; I Хомуостаах 2317 т; Партизан 2246 т; Никольскай 1131 т; Хамаарта 2010 т; Хатын Арыы 3640 т; Бөтүн 1786 т; Модут 2330 т; Хатырык 1982 т; Маймаҕа 390 т; Түбэ 1123 т; Арбын 1032 т; Көбөкөн 840 т; Фрунзе 328 т; II Хомуостаах 2304 т; Искра 559 т; Таастаах 1105 т; Салбан 1446 т; Ленскэй 1186 т.

«Сайынны биэр күн дылы аһатар» дьэн өбүгэлэрибиз мээһэҕэ эптэтэхтэрэ буолду. Онон ол-бу «мунһаагы» кэтэспэккэ, улууспут дьоно-сэргэтэ, хаһаайыстыбалара бары хотуһаларытыгар быйыл эрдэ күргүмнээн киирэн көмүс хотуурдарытын ыллатааһын, кырасыабай кыраабылларытын-кыдамаларытын кылбаннатыаһын!

СИЭН БОЛДУУ

Бэйэ олохсуйан олоһор учаастагар биитэр дааҕа, сайылык дьэи таһыгар араас үүнээйини, оҕуруот аһын үүннэриинэн дьарыгыры сүҥкэн туһалаах. Маныаха сүрүн болдомтону сири онорууга түмүллэр. Кыһамнылаахтык, системалаахтык онордоххо эрэ сиртэн өр сылга үчүгэй үүнүүнү ылыахха сөп. Үгүс киһи уоһурууну көрдөөн маһаһыны кэрийэр, ыбыс-ыарахан кумааһы бакыаттары куораттан таһар, биэр массыына эбэтэр сыарҕа мунунан ноһомуу була сатыыр. Оттон дьинэр буоллаҕына киһи бэйэтин дьэитигэр төһөлөөх кыах, саппаас баарын туһунан өйдөөн да көрбөт. Холобурга үүнээйи уонна ас тобоһун да ылан көрүүбүн.

Бүтүн сыл устата туһата суох тобоһу биэр сиргэ мунһан истэххэ сүүнэ чөмөх үөскүүр. Маны мунһуу уустуга суох, оттон туһата сүҥкэн улахан. Олорор дьэиттэн, иһэр уу уонна сүөһү туһар сирдэриттэн тэйиччи аналлар мунһар сири оноруохха наада. Олус диригэ суох ғына сири хаһа түһэн баран, сир кырсыттан 20 см үрдүк буору таптаһыллар, онно эбии үрдэтэн буор модьоҕо онорон бүүрүктэниллэр, оччоҕо бөх ууга суураллан таска мээһэ сүүрэн түспэт. Компост сүүмүрү мунһуулан кэлин 1-1,5 м тийэ үрдүктээгин быһытынан мунһар сир иэтин итиннэхэ сөптөөх киэн ғына оноруллар.

Компост саамай табыгастаах көрүнгэ хоруу (траншея) хаһан, онно бөһу мунһуу. Мизтир анара (0,5 м) эбэтэр онтон өссө дириг ғына, мизтир кэринэ кэтит хорууну хаһыллар. Хорууну буор модьоҕонон бүүрүктүүр наада. Бөһу хоруу анар уһуугуттан кутулар, сорох өттүн кэнникинэн толорон иһиллэр. Арааһы ба-

КОМПОҢУ ХАЙДАХ ОҢОСТУОХХА?

рытын: хаппыт оту, сэбирдэҕи, ыарҕаны, о.д.а. мас түспүт лабаатын, оҕуруот аһын отун, силиһин, хаһын, дьэи бөһүн, эрбии көөбүлүн, унгоһу, араас ас тобоһун — сытыһыахха айылааһы бука барытын хорууга кутулар. Бу оҕуруду онорор сир буолаарын таһынан, бөх кутар сир, онон икки суолунан олус туһалаах. Сытыһыат бөһу — полиэтилен, тимир уонна таас баанкалары, атын да тимир эһин — компоска кутулуубат.

Көрөр-харайар буоллааха бөххө мунһуулар тобохтор түргэнник сытыһыаллар: солуба, эрбии көөбүл, мас сыһа бытанннык сытыһыалларын быһытынан, ноһом убаһаһын, көтөр сааһын, оҕо таһан киирбитин у.д.а. элбэх азоттаах тобохтору кутан, сытыһы проделһын түргэттиллэр. Маны таһынан азоттаах минеральной оҕурудууну кутар эмиз сөп. Ордук сера аһылаах (серно-кислот) аммонийы (быһа холуһан, 1 кг кураанна компоска 30-35 г) эбиллэр. Фосфордаах биэсистиби (1-2% суперфосфаты эбэтэр 2-2,5% унгох күлүн этэххэ өссө тупсуоҕа.

Тобохтор сытыһыларыгар кислота үөскээн компост ситэрин кыстаардар, оттон кэлин почваны аһатар, ону сүтэрээри испиэскэни, мизли (компост маассатын 2-3%-ны ылар ғына), мас уонна торф күлүн эһэн бизэрэр үчүгэй. Манна даһатан сымыһыт хаһа туох туһалааһын этэн аһарааха сөп. Сымыһыт хаһын таах бырахпака, иһиккэ (өстүөкүлэ баанкаҕа, кумааһы хорупкаҕа) мунһан

баран саас биитэр күһүн оҕуруот сирин онорор кэмнэ оҕурудуу быһытынан почваҕа киллэриллэр. Үгүс үүнээйигэ аһы почва куһаһан, аһыттан үүнүү намтыыр. Почва аһыгын аһытаарга сымыһыт хаһын мээккэ ғына үлтү сыһыан булкуйулар, оччоҕо, кэлин сытыһан, буору кытта буюр буолан үчүгэй оҕурудууга кубулуйар. Хаһ да төһө да дуона суох кыра буолбутун иһин мэлдьи мустааха сүрдээгин элбиэр. Туһата эмиз улахан. Почва аһыгын агрохимической лабораторияҕа анализтатан биллэххэ сөп.

Бөххө ас-үөл тобоһо, иһитидьэни сууйбут уу мэлдьи кутулар буолан иһэ мэлдьи итиги — ыарыһы көбүтэр араас бактериялар, листик сымыһыттар өлөн иһэллэр. Кураан сайын компост олус бытаанник ситэр, ол сийгэ мэлдьи көтөрүттэн тутулуктаах. Кураанна куураһын көрө сылдьан уу кутан бизриллэр.

Компост сиппитэ өнүттэн көстөр: үгүс өтгө биэр тэн харанатыгы өһнөнөр, бытарыһа сылдыр бурга кубулуйар, оччоҕо дьэ почваҕа булкуйан оҕурудуу оҕостулар.

Биридди ыал туох да эрээт, ороскуота суох компост оҕостон бэйэтин учаастагын сирин оҕурудуон сөп. Холобур, итиги хортуоппуй сиригэр, атын да оҕуруот аһын, маһы, сэһэрээги үүннэрэр почваҕа булкуйдаахха улахан туһаны бизэрэр биллэр.

В.Н. ФЕДОРОВА,

«Дьарыктанын баһалаахтарга» кинигэттэн

Эрдээх этигэс

ТҮМСҮҮБҮТ, МУСТУУБҮТ ХАННАНЫ?

Соторутааҕыта РФКП Саха сиринээҥи рескомун II секретара Вячеслав Куличкин уонна реском быйбар хампаанньатын ытыгыга секретара Дмитрий Шарипов Хатырык нэһилигэр тахсаннар М.К. Аммосов аатынан республика государственногоһун түмэллэгэр «Саха сирингэр революция буолуутугар М.К. Аммосов туох оруолулааҕый?» дьон темада үчүгэй ис хоһоонноох бэсиэдэ онордулар.

Бу үтүө тэрээһингэ нэһилик олохтоохторуттан баара-суоҕа уон тарбахха тийибэт киһи сырытта. Истээччилэр ыалдыттарбытыгар араас боппуруостары биэрэн сөптөөх хоруйдары иһиттилэр. Нам коммунистара бэртээхэй кэнсиэри көрдөрдүбүт. Биридүүлээн ырыаһыттары сэргэ Афанасий Захаров, Иннокентий Иванов, Василий Максимов, Спиридон Куприянов квартинанын Иван Гоголев биллиилээх поэптыт Юрий Потапов — Саргыны «Кэриэстээн Максимы» дьон хоһоонугар айбыт ырыатын бэйэтэ баянынан доҕууоллаан ылатта. Тэрээһингэ кэлбиттэр кэнсиэрдээччилэри кэрэхсээн иһиттилэр, астынан бардылар.

Музей үлэһиттэригэр истинник көрсүүттэрин, барыбытын үүттээх итин чэийинэн күндүлээбиттэрин иһин махталбытын биллэрэбит.

Түмүккэ, Хатырык нэһилигэ дьонно-сэргэтэ, дьаһалтата бэйэлэрин биридүүлээн ылаахтарынан, улахан, сүдү киһилэрин, биллиилээх государственнай уонна политической деятели — Максим Кирович Аммосовы убаастаабаттарыттан, кини кэриэһигэр ытыгылар тэрээһиннэргэ суолта биэрэн сылдыбаттарыттан, кытыбаттарыттан хомолтобун биллэрэбин. Ама, Максим Аммосов курдук чулуу киһибит үтүө аатын биһиги — биридүүлээн ылаахтарга үрдэтэ, үйэтитэ сатаабатахпыттына, кини идеятын, дьыалатын өрө тутан салдаабатахпыттына ким кэлэн үрдэтиэҕэй, үйэтитиэҕэй, кини ыра санаатын олоххо киллэрэһэй?

М.Ф. КУГДАНОВ, Нам улуунун, Бөтүн нэһилигэтин Ытык киһилэрэ

ЫТЫК ЫНЬАХ ТЭРИЛЛЭР

Улууспут нэһиликтэригэр уу турбатын ситимэ тардыллар, дьон-сэргэ хааччаҕа суох уулан олохторун уйугута тупсубута биданнаабыт буоллаҕына, Модут нэһилигэр араас биричиинэлэринэн бу үлэ тохтоон, сылтан сыл аайы көһөрүллэн испитэ.

Дьэ, быйыл тыа хаһаайыстыбатын министерствоттан үп көрүллэн, нэһилик иһинээҥи уу турбатын ситимин тарды үлэтэ бэс ыйыгар сараланна. Дьон-сэргэ «уу» гынна. Бырайыак быһыгынан, хас биридүүлээн ыал тэлгэһитигэр уу кэлэн, олохтоохтор күннээҥи олоххо-дьаһахха туттар кыахтаныахтаахтар.

Дойду үрдүнэн бүтэн биэрбэт кризис кэмигэр ыал бэйэтин илиитинэн олохтоох оҕуруотун аһын кыһыннары-сайыннары сиэн абыранара саарбаҕа суох. Ону таһынан кыра сүөһү, сибиинньа, куурусса, коза баҕа хоту уулаан-аһаан, төрөлүйөн улаатыа, ас-үөл биэриэ турдаҕа. Чэ, онон, төгүрүччү өттүнэн

туһалаах дьыала саҕаланна. Олохтоохтор элбэх сыл кэтэспит тутуулар ханнык эрэ биричиинэнэн тохтоон-уостан хаалбакка, тигэбэр тизриллэн, оһон-бүтэн, олоххо кириэрин долгууа кэтэһэллэр. Элбэх сыл устата кэһэлтэ буолбут дьон саарбахтыылларын киһи баалаабат. Онон, аны күһүнү кэтэһэбит...

Улуус ыһахтарыгар дьон-сэргэ, оҕо-аймах көхтөөхтүк кытынна. Биридүүлээн кытыны М.К. Аммосов төрөөбүт дойдутугар, Хатырыкка 120 сааһын бэлиэтиир Үрүн Тунах ыһах үөрүүлээх аһылыгыгар, эбэрдэ кэнсиэригэр 52 киһи ыллаата-туойда.

Нам ыһаҕар нэһиликтэр парадтарыгар 70 киһи өбүгэлэри биллэргэ, аныгы олохторун дьаһахтарын көрдөрөр кыра театриализованнай туруоруулаах, бэрт сэргэх көстүүлээх сэлэли хаамтылар. Республика

таһыттан кэлбит ыһаҕылаах ыалдыттары сөхтөрдүлэр.

От ыйын 14-15 күннэригэр Модут нэһилигэ сурукка кирибитэ 385, нэһиликкэ Сомоҕолоһуу уонна түмсүү сылларыгар анаммыт ыһахха бөлөмнөһү күргүөмнээхтик барар. «Ытык кырдал» дьон нэһиликтэн иһин сытар сиргэ сана сынньанар паарка тутууга күнүстэри-түннэри ытыттылар. Паарка бу саас СР ОДКХ министерствотун нэһиликтэри тупсарыыга ыһыттыт куонкуруһугар 4,5 млн. солк. суумалаах гранттын кэнсиэрдээччилэр, Петр Терехов, Григорий Шамаев, Петр Кривошапкин, Василий Ядрихинский биригээдэлэрэ ытыттылар.

Ол курдук 600 киһи олохторун тубунуулаах, сүрүн түһүлгэ, Добун сыана, сыана туһаайытынан үс ураһа, олох кытылыларынан Алгыс холумтана, Ытык дуоҕа, кымыс иһэр Тойон сэргэ, Аар баҕах тутуллаллар. Туспа, хатын чараҕ ортогугар баар ырааһыаҕа, оҕо-аймах, ырыа-тойук түһүлгэтэ онгоһуллар.

Ыһах кэмигэр манна араас күрэхтэр, тэрээһиннэр барыахтара. Салгыы эмиэ хатын чараҕ быһыгар аты-эргин, ас-үөл түһүлгэтэ тардыллыахтаах. Парк тула өттө күрүөлэнэн-хаһааланан бүтэн ээрэ. Тутуу кэлэр сылларга өссө кэнгээн, тупсан, дьон-сэргэ дуоһуйа сынньаныаҕа.

Нэһилик иһин ыраастааһынна, көһөрүүгэ эдэрдиин-кырдыаһастыын бары турунан үлэһиттэр: өр сылларга мунньууллубут от-мас, тимир хомуллар, эргэ тутуулар көтүрүллэллэр, нэһиликкэ 385 сылынэн 385 хатын, тиит, талах мастар чааһынай дьизэлэр, тэрилтэлэр индустригэр олордуллаллар.

Ыһах күн Модут бастын, кэскиллээх ыччаттара Петр Никитин уонна Иван Осипов сүүрэннэр-көтөннөр, бириестэри олохтооннор «Модут бэлэҕэ» дьон сүүйүүлээх лотерея оонньуоҕа. Сүүйүүлэр да богучулар: мотоцикл, кухоннай гарнитур, автоматическай тагас сууйар массыына, эрһиниэ тыы, мас эрбиир, булт саата о.д.а.

Ыһах аһыллытын сиз-

рин-туомун тэриллитин дьонно-сэргэни үгүс сылларга сэргэһиппит, санаатын көтөхпүт, Модут сириттэн куорсун аһынынан тахсыттыттыт култура маастардара Валентина Чиркова, Иван Новиков иллиллэр-саҕалыыллар.

Ытык тэрээһин кэмигэр үгүс буолбут тэрээһиннэри сэргэ, бэрт сонун спортивнай күрэхтэри ааттарын-суолларын спорт эйгэтигэр хаалларбыт биридүүлээннэр уруулар бириестээн ытыгыахтара, дьоннорун ааттарын үйэтитиэхтэрэ.

Ол курдук, Саха АССР спордун маастара И.И. Суздаков бирийдигэр ырааҕы ыстаныыга аһаҕас күрэх, ССРС көңүл тустууга маастара Н.Н. Охлопков кэриэһигэр хапсаҕай, Нам улуунун бочуоттаах гражданина, СР анал ааттаах пенсионера, Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин депутата, «Большевик» колхоз председателэ Г.А. Макаров 100 сааһыгар

анаммыт мас тардыһыыга аһаҕас күрэх, «Өбүгэлэр оонньуулары» дьон эр дьон күрэхэ ытытылаахтара.

Ыһахха бөлөм быһыгар окко тахсыы, өрөмүөн үлэлэрэ быстыбакка бараллар. Аһыах хонугунан бастакы от охсулуоҕа, кэбиһилиэҕэ. Күн эрэ туран биэриди.

А. КОРЯКИНА, Модут

Бэчээттэмиккэ эргиллэн

СӨПТӨӨХ ЭТИНИ ОЙУӨБҮН!

Энсиэли хаһыат бэс ыйын 2 күнүнээҥи тахсытыгар РФ доорубуйа харыстабылын туйгуна, улууспут Бочуоттаах олохтооҕо К.Н. Шамаева саҕа үөскүүр уулуссага Н.Г. Корякина аатын ингэриэххэ дьон суруйбутун сөптөөх этии диэ санаатым.

50-с сс. саҕана сэллиги эмтиир диспансер саҕагыт көрүнгэбэ. Оччолорго тыҥа, унуох, былчархай сэллигэ дьоннор бааллара, сүрдээх сыстыганнаах ырыылар диир этилэр. Оччолорго дьон-сэргэ олоҕо боростуойа, тагас-сап, иһит-хомуус тийбэтэ ырыы тэнийэригэр сүрүн төрүөт буолбут буолуохтаах. Мин былчархай сэллигэ дьоннор ыалдыан, хас да сылы быһа эмтэнэн үтүөрбүтүм.

Билигин диспансер хайдахтуох үлэһитин билбэти. Ол саҕана ыалдыааччы киһи да элбэҕэ, өлүү-сүтүү да баара, балыһаҕа миэстэ тийбэккэ үгүс киһи дьизэлэригэр сылдан эмтэнэрэ. Ол саҕана балыһа үлэтин-хамнаһын сүрүннүүр кылаабынай ырааһынан Н.Г. Корякина этэ. Кини сүрдээх наһыл, холку майгылааҕа. Барыы тэнийбэтин туһугар, ыалдыбыт киһи үтүөрэрин иһин туох баар кыһамнытын, билиитин уурара, үгүс иитэр-өйдөтөр үлэни ыытара, ыраас олох иһин охсуһара.

Ол түмүгэр ырыы сыһыа аһыраан, ыалдыааччы аһыраан барбыта. Оҕолору Дьоккуускайга баар оҕо санаторийыгар ыгытталар этэ. Кэлин олох тупсан эрдэттэн араас прививка, быһыы эһин онгоһуллан оҕо саастан ыалдыы суох буолбута.

Онон, Н.Г. Корякина дьонун-сэргэтин туһугар бүтүн олоҕун

анаабыт, улууспут киэн туттар дьоннорун биридүүлээн буоларынан, кини аатын үйэтитэр туһугар, саҕа үөскүүр уулусса кини аатынан ааттанара буоллар, ол буолуо этэ, киниэхэ махтал сүгүрүүү үйэлээх бэлиэтэ.

З.И. ЕГОРОВА, Нам сэл.

БӨТҮННЭР ОККО БЭЛЭМНЭНЭЛЛЭР

Бөтүн нэһилигэр окко бөлөмнөһү күргүөмнээхтик барар. «Дьулус», «Шмидт», «Модун», «Исмаков», «Уваровская» хаһаайыстыбалар хортуоппуй, сөрүкүлэр, моркуоп, хаппыста ортулар. Уһун Күөл, Балыйа күөллэригэр уу ыстараллар.

Н.И. Попова салайааччылаах «Дайыһа» БХ «Күрүөлээх илин кыра» сайылыкка тэрэһиннээхтик тахсытыт. Уопсайа 130 төбө сүөһүлээбиттэн, 42 ыанар ынахтаах. Күнгэ 400 кг үүтү туттарар. Ынахтар бары төрөөннөр, ньирэй төрүөҕө үчүгэй. Ыаммыт үүт анал тэрилинэн сойугулар, күн аайы Модут собуотугар туттарыллар. Ньирэй-дэрин эбии аһаталлар, битэмийн сизтэллэр, анал ветеринар эмтиир-томтуур.

Бэс ыйыгар курааннаан, оттоһунна күчүмэҕэйдэри үөскэтэр буолла. Ходуһаларга, алаастарга от үүнүүтэ мөлтөх. Былаан быһыгынан, нэһилик урдүнэн 2150 тн от, 500 тн сиилэс, 200 гаҕа сүөһү аһылыга буолар сизмэ бөлөмнөһүтэхтэх.

Кыра дохуоттаах ыал хаһаайыстыба тэриэригэр социальнай контрагынан 1 мөл. солк. харчы көрүллүөхтэ. Уу турбатын ситимэ ситэ сиблэнэ илик. Носуотуур станция, уот ситимэ тардыллан бөлөм турар.

Нэһилик дьаһалтата үчүгэй үлэлээх 3 түйөлбөҕө үп көрөн, оҕо былаһаакката, о.д.а. тупсарыы үлэлэр бараллар. 3 массыына күннэтэ ууна хааччылар.

Модукка турбут баһаар Бөтүн сиригэр-уотугар тийдэ. Дьон-сэргэ баһаары умулларыыга турунар.

КУЛЬТУРА УОННА СПОРТ КИИНЭ ТУТУЛУОҕА

II Хомуустаах нэһилигэ дьаһалтатын сүрүннүүр специализи З.Т. Лонгинова иһитиннэригэр, «Сэргэлээх» бөһүөлөккө көһөрүү үлэтэ салданыахтаах.

СР ОДКХ министерствота биллэрбит куонкуруһугар кыһан, 4,5 мөл. солк. суумалаах грант ылбыттар. 4 мөл. 50 тыһ. солк. суумалаах үп-харчы Кыһыы болуоссатын тутууга анаммыт. 450 тыһ. солк. кыра дохуоттаах ыал күрүөтүн-хаһаатын

онгостуутугар көрүллүбүт. 1 мөл. солк. суумалаах көмө бэйэ дьыалатын тэриинигэ бэриллиэҕэ. Билигин тургунан 5 киһиттэн сайаапка кирибит.

«Апка Якутия в 21 веке» программанан элбэх функциялаах культура уонна спорт киинэ тутулуохтаах. Акылаата түһүн турар. Уу ситимэ кэмигэр үлэлээн, дьон-сэргэ абыранна. 3 лааҕыга: «Үнүгэс», спортивнай, оҕо былаһааккатыгар оҕо-аймах дуоһуйа сынньаммыт.

От ыйын 1 күнүгэр Саха сирэ Россия састаабыгар кирибитэ 385 сылын бэлиэтиир «Кымыс ыһаҕа» үрдүк тэрээһиннээхтик ааспыт.

Бэс ыйын 17 күнүгэр Чурапчы улуунун Төлөй нэһилигэ сурукка-бичиккэ кирибитэ 250 сылыгар анаммыт үбүлүөйдөөх ыһахха Чурапчы көһүүтүгэр II Хомуустаахха көһөн кэлэн

олохсуйбут 5 биридүүлээн Захаровтар 20 киһи буолан кытыгыттар.

«Сахалыы бары биридүүлээн ааттаах дьиз-кэргэн «Фемили Лук» аныгылы сахалыы тагас, «Оһуор-бичик ойуулаах сахам мааны таҕаһа» биридүүлээн дьонно, оҕолорго уонна улахан дьонно оһуоһай, «Моҕустар күрэхтэрэ» уохтаах кымыс, арыылаах алаады сизиниигэр, «Өбүгэ оонньуулары» күрэхтэри элбэх киһи көрбүт-истибит, сэргэбит.

Бу күн нэһилик үтүө дьонун таһаарылаах үлэлэрэ бэлиэтэммит. Ол курдук, «Республика Бочуоттаах ветерана» аат А.Н. Олесоваҕа ингэрилиннэ, республика ветераннарын сэбиэтин Бочуотунай грамотатынан М.И. Максимова, А.С. Яковлева, «II Хомуустаах нэһилигэтин сайдытыгар үтүөлэрин иһин» бэлиээн О.Г. Гоголева, А.С. Федорова, С.И. Олесов, П.К. Семенов, Н.Н. Олесова, З.Т. Лонгинова, Л.В. Осипова, С.Н. Протопопов о.д.а. баһарадаланньылар.

ТҮБЭҕЭ – САҢА ПААРКА

Дьаһалта тыа хаһаайыстыбатыгар специализи Д.Д. Захаров иһитиннэригэр, 3 ТХПК, 8 баһынай, 50 кэтэх хаһаайыстыба окко бөлөмнөһү үлэтин тэрээһиннээхтик ытыттылар.

Саас кытыл сирдэри уу ылан, от үүнүүтэ үчүгэй. Олохтоох дьаһалта дуоҕагар онорсон, удамыр сыанаҕа 8 тн уматык кэлэн, хаһаайыстыбаларынан түгэтиллиэхтэ.

Нэһиликкэ уопсайа 454 сүөһү, о.и. 212 ыанар ынах, 151 ньирэй, 544 сылгы, 363 биз, 254 кулун баар. Сүөһү, сылгы кыстыгы этэнгэ туораан, төрүөх туруга үчүгэй.

Үүт тутууга ыам ыйыттан саҕаламмыт. 1 литр үүт сыаната үрдээн 45 солк. харчыга тутулан, дьон-сэргэ харчытын кэмигэр ылан, сүргэлэрэ көтөҕүллүбүт. Үүт собуота арыыны, сүөгэйи миэстэтигэр атыылаан, сибийэй аһылыгынан хааччылыгыттар. Ходуһа күрүөтүн өрөмүөннээһингэ хас да субуотунньук ытытыллыбыт. Билигин сылгыны ходуһаттан таһаараллар.

Баһылыгы солбуһааччы А.А. Егоров иһитиннэригэр, Модукка тахсытыт баһаары умулларыыга 11 киһи көмөҕө сылдыбыт.

Бэс ыйын 17 күнүгэр саҕа сынньанар паарка үөрүүлээх быһыыга-майгыга арыллыбыт.

6 спортсмен улахан сүүмэрдээһини аһан, «Манчары оонньууларыгар» кыттар чиэскэ тиксибит. Ол курдук, Артем Варданян – мас тардыһытыгар, Диана Попова – хотулуу многоборьеҕа, Анатолий Гладков – мас тардыһытыгар, Николай Дьяконов – хапсаҕайга, Анатолий Новиков – мас тардыһытыгар, Дьулус Охлопков – хапсаҕайга.

Кыра дохуоттаах 20 ыалга сылгы, сүөһү, саппаас чаас атыылаһалларыгар, теплицта онгостоллоругар уопсайа 1 мөл. солк. суумалаах көмө онгоһулуохтаах.

Бэчээккэ бөлөмнөөтэ А. КОРЯКИНА

МЭТЭЭЛ СУҢУМНААХ ТУЙГУННАРБЫТ

Сыл аайы буоларын курдук, Нам улууһун баһылыга Александр Атласов 2017 сылга оскуоланы кыһыл уонна үрүн көмүс мэтээлинэн бүтэрбит выпускниктары чиэстиир көрсүһүүтэ буолла. 2016-2017 үөрэх сылыгар улуус үрдүнэн 214 үөрэнээччи оскуоланы бүтэрдэ, онтон 29 үөрэнээччи кыһыл уонна 1 үөрэнээччи үрүн көмүс мэтээлинэн үөрэхтэрин түмүктээтилэр.

Үрдүк кыһаҕа уһуйбут оскуолалар: Нам улуустаагы гимназията – 12, Хамаҕатта саха-французскай лицейэ – 6, Нам 2-с №-дээх орто оскуолата – 4, Хатын Арыы орто оскуолата – 2, Үөдэй орто оскуолата – 2, 1 Хомустаах орто оскуолата – 1, Нам 1-кы №-дээх орто оскуолата –

1, Хатырык орто оскуолата – 1 кыһыл көмүс медалистардаах уонна Бөтүг орто оскуолата – 1 үрүн көмүс медалистаах.

Оҕолор кыахтарын, киэн билиилэрин биир кэлим государственной эксээмэн түмүктэрэ өссө төгүл бигэргэттэ. Ол курдук, Нам улуустаагы гимнази-

ятын выпускниктара Изюкова Дарья нуучча тылыгар 100 баалы, информатика предметигэр 97 баалы, математика профильнай таһымыгар 96 баалы ылары ситистэ, ону тэнгэ Овчинникова Евгения нуучча тылын 96 баалга туттарда. Медалистар ортолоругар бүтүн Россиятаагы үөрэнээч-

чилэр олимпиадаларын, «Инникигэ хардыы» научнай-практической конференция, араас спортивной, интеллектуальной күрэхтэһиилэр кыайыылаахтар, призердара бааллар.

Кинилэртэн сорохторо кулун тутар ыйга Намга ытыгылыбыт Россия XII республикатаагы предметнэй олимпиадаларын уонна М.К. Аммосов аатынан Хотугулуу-илинтин федеральной университет олимпиадатын түмүктэринэн техническэй уонна технологическэй үрдүк үөрэх кыһаларыгар киирээргэ рекомендация ылыбыттар.

Үөрүүлээх тэрээһингэ туйгун выпускниктар ааттарыттан Дарья Изюкова билии киэн аартыгын сахпыт учууталларыгар, төрөппүттэригэр махтана алларын биллэрдэ. Төрөппүттэр оҕолоро ханна да үөрэнэ бардаллар, төрөбүт улуустарын умнубаттарыгар, чаһылхай, чулуу биир дойдулаахтарбыт Илья Егорович Винокуров, Максим Кирович Аммосов аатынан киэн тутталларыгар, оскуолаларын, дьиэлэрин-уоттарын өрүү саныы сыдыбалларыгар санааларын эттилэр.

Үөрэх управлениетын начальнигы э.т. И.Д. Ноговицын, үөрэх управлениетын начальнигы солбуйааччы Е.В. Никитина, Нам улууһун педагогическай общественноһун аатыттан М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын директора, улуус оскуолатын директордарын сэбиэтин председателэ П.П. Тимофеев оскуоланы бүтэрээччилэри, төрөппүттэри, учууталлары эбэр-дэлээтилэр.

Төрөппүттэр ааттарыттан дьэ кэргэнигэр 3 медалиһы иитэн таһаарбыт Р.М. Михайлова эбэр-дэлээтэ, учууталларга махтал тылларын тиэртэ.

Быйыл Максим Аммосов төрөөбүтэ 120 сылынан кини пааматынныгар сибэкки дьөрбөтүн уурдулар, өйдөбүннүк хаартыскаҕа түстүлэр.

Бу күн медалистар 11 сыл устата билиигэ-көрүүгэ тардыһан, дьяныардаахтык, үтүө суобастаахтык үөрэммиттэрэ «За особые успехи в учении» диян кыһыл уонна үрүн көмүс мэтээлэринэн бэлиэтэннэ.

С. АРГУНОВ,

«Нам улууһа» МТ пресс-киинэ

На протяжении длительного времени существовал стереотип, что главное зло для России – это алкоголизм. Однако в последние десятилетия к нему добавилась новая беда. На сегодняшний день наркомания в России вышла на одно из первых мест в ряду социальных проблем и стала серьезным фактором подрыва демографического, социально-экономического и оборонного потенциала России. В наибольшей степени ей подвержены люди молодого возраста, то есть самая трудоспособная и перспективная категория населения.

Согласно данным мониторинга, опыт употребления наркотиков имеют порядка 13% российских граждан. Число лиц, потребляющих наркотики в немедицинских целях оценивается в 8,5 млн. человек, из них количество эпизодически употребляющих наркотики, достигает 5,5 млн. человек, а лиц, употребляющих наркотики регулярно – порядка 3 млн. человек.

Основными задачами Управления по контролю за оборотом наркотиков МВД по Республике Саха (Якутия) являются выявление, пресечение, раскрытие и предварительное расследование преступлений и правонарушений в сфере незаконного оборота наркотиков. Одним из основных направлений деятельности республиканского наркоконтроля является также и профилактическая работа — деятельность, направленная на предупреждение преступлений.

Медицинский ликбез

Важно знать, что наркомания – это тяжелая, трудноизлечимая, а зачастую и вовсе неизлечимая болезнь, разрушающая мозг, психику, физическое здоровье человека и оканчивающаяся преждевременной смертью. Она характеризуется жесткой зависимостью состояния человека, его физического и психического самочувствия от наркотика. Можно ли излечиться от нар-

комании? Современные медицинские исследования показали, что полного излечения от наркомании не происходит. Медики вместо термина «излечившийся от наркомании» используют термин «человек, временно не употребляющий наркотики». Это говорит о том, что человек, прошедший реабилитационное лечение, может не употреблять наркотики какое-то время (1-2 года или 5 лет – у всех по-разному), а потом снова «сорваться». Как считают специалисты, наркотик – сильнейшая из ловушек, он цепко держит свои жертвы и забыть его почти невозможно. Вряд ли кто-то из впервые вступивших на опасную «дорогу в никуда» осознает, что только 10% подростков-наркоманов доживает до 30 лет. Поэтому, наиболее реальным делом в борьбе с наркоманией является ее профилактика.

Облик человека, постоянно принимающего наркотическое зелье, далек от привлекательности: гнилые зубы, преждевременное облысение, желтушно-серая кожа, лицо с ранними морщинами – типичный портрет наркомана. Прием наркотика обязательно приводит к изменению психики человека, что проявляется в грубости, равнодушии к окружающим, жестокости,

трудности в общении.

Поведение наркомана настолько зависит от этого ощущения сиюминутного удовольствия, что заставить его осмыслить грозящую опасность невозможно. Через короткое время наступает такой момент, когда наркотики нужны ему вовсе не для «веселого» настроения, а для поддержания относительно нормального самочувствия. Жизнь без них становится невозможной.

В последнее время отмечается широкое распространение синтетических видов наркотиков, свободно продаваемые под видом всевозможных «благоний», курительных смесей и которые на самом деле являются психоактивными веществами из группы синтетических каннабиноидов. Их потребление воздействует на специфические рецепторы головного мозга, вызывает разрушение памяти и изменения в клетках центральной нервной системы. При хроническом потреблении курительные миксы вызывают поражение коры головного мозга, проявляющееся в расстройствах памяти, моторных и речевых навыков. При их потреблении возможно развитие судорог, поражение печени и почек токсического характера, инсульты. Возможными осложнениями интоксикации этими

ВЫБЕРИ ЖИЗНЬ!

препаратами являются развитие тяжелых депрессий, случаи самоубийств и самоповреждений.

В чем опасность наркомании?

Общеизвестен факт, что наркомания ведет к быстрой деградации личности, а это, в свою очередь, неизбежно становится источником серьезной опасности для окружающих наркомана людей. Наркотическая зависимость рано или поздно толкает человека на преступление, наркоман не остановится ни перед чем, чтобы добыть очередную дозу или деньги для ее приобретения.

К тому же человек в состоянии наркотического опьянения не может контролировать свои действия. Представьте себе наркомана, например, управляющего транспортным средством, или держащего в руках боевое оружие, или работающего за пультом управления атомной электростанции.

Основным мотивом, толкающим молодежь в сети наркотического дурмана, является любопытство и подражание, а иногда к употреблению наркотиков их приучают или принуждают более старшие наркоманы со стажем, затягивающие новичков в этот порочный круг, «угощая» дорогостоящим зельем. Среди молодежи нередко существует расхожее представление: если принять для пробы наркотик всего только один раз, в этом еще нет ничего ужасного. Это опасное заблуждение. Желание повторить испытанные ощущения одурманивания приводят к рабской зависимости. Постепенно все имевшиеся ранее интересы и увлечения пропадают.

Беспросветные будни наркоманов

Очень часто молодые люди сами готовят одурманивающие и наркотические вещества кустарным способом, объединяясь в «семьи» и группы. Нравы такой «семьи» бесчеловечны и жестоки. Тот из скатившихся вниз, кто уже не может воровать или попрошайничать, становится

подопытным «кроликом», на котором испытывают неизвестные препараты, не зная, каким будет его действие.

Он принимает первым – либо погибает, либо выживает. Это страшно, но все же даром. Ведь несчастные больные люди, привыкшие к наркотикам, готовы отдать любые деньги за одну дозу. Мучительная зависимость от наркотика толкает человека на все – обман, воровство и даже убийство, лишь бы добыть наркотик.

Среди наркоманов часто встречаются случаи одного из серьезнейших заболеваний нашего времени – СПИДа (синдрома приобретенного иммунодефицита), не поддающегося никакому лечению. Наркоманы губят не только себя и своих близких, но и будущее потомство, их дети рождаются с глубокими психическими отклонениями и физическими уродствами.

Связано это не только с истощением организма, который не в состоянии выдержать изнурительного воздействия содержащихся в наркотиках токсинов, но и с частыми попытками самоубийства, с передозировками наркотика, с заражением крови грязным шприцем, с развитием целого ряда сопутствующих заболеваний. Сам факт однократного приема наркотика или вдыхания летучих токсических веществ может стать причиной вашей гибели. Даже однократный прием наркотиков формирует тяжелейшее заболевание и увеличивает риск заражения неизлечимой болезнью (СПИДом).

Запомните! Наркотики в два счета разрушают все в вашей жизни, в том числе и уверенность в себе, самостоятельность, независимость, ясность сознания, привлекательную внешность и взаимопонимание с окружающими. А потому – будьте твердыми и рассудительными, не поддавайтесь ни на какие уговоры попробовать наркотики, так как зависимость от них – самая жестокая зависимость из всех возможных.

Группа наркоконтроля
ОМВД России
по Намскому району

Киһи орто дойдуга ураанхайы ууһата, саханы үксэтэ кэлэр үрдүк аналлаах. Кэнчээри ыччаттаах эрэ киһи бу дойдуга суолун-ийин хаалларар. Ол эрэри, сарын-сарыннарыттан өйөһөн, олох түһүүтүн-тахсытын барытын бииргэ тулуйан, кырдыар саастарыгар истинг иэйиилэрин сүрэхтэригэр бүөбөйдээн кэлбит, дьонун ыччаттамыт, эдэрдэргэ холобур буолар ыал аҕыйах. Бу күннэргэ Хатын Арыы ытык мааны ыала Розалия Гаврильевна уонна Григорий Григорьевич Новгородовтар ыал буолбуттара 50 сылын бэлиттээтилэр. Билигин Новгородовтар түөрт уол тапталлаах төрөппүттэрэ, уонтан тахса сиэн эйбээс эбэлэрэ, эһэлэрэ. Өссө хос сиэн дьикти киһи күн сириг көрдө. Онон иккиэ бэйэлэрэ сүүрбэччэ буолан, быр-бааччы олоролор. Үтүө дьону кытта кэспэтибитин ааҕааччыга тиэрдэбит.

- Розалия Гаврильевна, Григорий Григорьевич, кимтэн кининээххитин, хантан хааннаахытын билһиннэрин эр.

- Ийэбит Розалия Гаврильевна 1944 сыл бэс ыйын 25 күнүгэр Хамаҕатта нэһилиэгэр колхозтаах дьэ кэргэннэ төрөөбүтэ. 1963 с. Нам орто оскуолатын бүтэрбитэ. «Оскуола — производство — үрдүк үөрэх» девизинан «Карл Маркс» колхоз «Сизни-кэй» сайылыгар үүт тутааччынан, ынах ыаччыны солбуйан, кэлин ыанньыксыгынан үлэлээбитэ. Эдэр сааһыттан колхоз общественной олодор көхтөөхтүк кытара.

1965 с. путевканан үлэтин түмүктээн, Хамаҕатта төнүбүтэ. 1967 с. «Карл Маркс» колхозка машинистканан, онтон кассирьнан үлэлээбитэ. 1973 с. СПТУ-га бухгалтер идэтин кыһыл дипломуна бүтэрбитэ. М.К. Аммосов аатынан совхозка бухгалтердаабыта. 1981-1984 сс. кылаабынай бухгалтердаабыта. 1984 с. Дьокуускайдаагы тыа хаһаайыстыбатын техникумугар үөрэнэн, бухгалтер идэтин үрдэтимиитэ. 1996 сыллаахха, совхоз ыһыллыар диэри, үлэлээн бочуоттаах сынньаланга тахсыбыта.

Аҕабыт Григорий Григорьевич 1938 с. бэс ыйын 28 күнүгэр Буор Күөл таһыгар «Евсеев Уйбаанка» сайылыкка төрөөбүтэ. Ийэтэ II Үөдөйтөн төрүттээх. Григорий 1941-42 сс., 3 саастааҕар, төрөппүт аҕата Үөдэй «Тон Бас» сайылыгыттан сэриигэ барбыт. 1943 сыллаахха сураҕа суох сүкпүт. Ийэтэ уоллаах кыһа ыалдыан өлбүттэрин кэннэ Григорийи илдьэ Аппааныга дьонугар көһөн кэлбит. Бялтан ыалга көһө сылдьан дыукаах олоруттар.

Маалыкай оскуолатын, онтон 1958 с. Нам орто оскуолатын бүтэрбитэ. Оскуола кэнниттэн «Карл Маркс» колхозка болуотуньуктаабыта. 1959 с. армияҕа сулуспаҕа ынгырыллыбыта. 2 сыл Удмуртскай АССР-га, 1 сыл Пермь куоракка сулспаалабыта. 1962-63 сс. Ленинградка Герцен аатынан институтка үөрэммитэ. 4 сыл үөрэнэн баран, дойдутугар төннүбүтэ. 1969 сыллаахтан Партизан, Затон, онтон Хатын Арыы оскуолаларыгар математика учууталынан үлэлээн, бочуоттаах сынньаланга тахсыбыта.

- Хайдах билсэн ыал буолбуктуй?

- Ийэм хараҕынан көрбөт. Харчы тийбэт буолан, Ленинградка салгы үөрэнэ барбатаҕым. Хата, мин дьолбор доккумун ытаннар, Дьокуускайдаагы гос. университет физико-математическай факультетыгар киирбитим.

Биир үтүө киэһэ «Сизни-кэй» сайылыкка биэчэр онгорбуттарыгар тийдим. Онон хапхаранан чоҕулуччу көрбүт билбэт кысыһын бэлитин көрөммүн билсипитим. Кыһы үнүкүүтэ ынгырдым, билистибит. Үөһэттөн ыйаабым тардан, атын кыргыттары болдойбокко, Розабын эрэ сөбүлээбитим. 4 сыл билсэн, бодоруһан 1967 с. холбоспупт. Мин оччолорго 3-с кууруска үөрэнэ сылдарым. Маалыкай атыһыт дьэтигэр 100 киһилээх улахан уруу тэрийиппит.

Дьэ, онтон ыал буолбут киһи дьэ-уот салҕанардыгы сананым. Л.Л. Левин звенотугар үлэли сылдьабын. Тыраахтарынан

айаннаан иһэн «Эбэ» сайылык ойууругар тиит бөҕө турарын бэлити көрдүм. Табаарыспын Мэхээлэни ынгырдым. Эрбиинэн суулларан хонууга состордубут. Оскуолаҕа учууталлырым быһыһыгар күн айыы 2-лии бэрэбинэни илиинэн хатырыктаан, суоран, ийэм дьэтиг салҕаатым. Дьэ, итинник дьэ-уот тэринэн, ыал буолан бур-бур буруо таһаарыммытыт.

- Оҕолор, сиэнэр туох үлэлээх-хамнастаах дьон буолулар? Эһиги ааҕар-суоттуур,

ДЬОНУН ЫЧЧАТТАРДААХ ЫТЫК-МААНЫ ЫАЛ

былаанныр дьобургутун утумнаабыт оҕо баар дуо?

- Удьуор утумнуур дииллэрэ кырдык эбит. Оҕолорбут, сиэннэрибит бары кэриэтэ математикаҕа дьобурдаахтар, оно сыһаннаах идэлэри баһылаатылар. Ол курдук, улахан уолбут Андрей Григорьевич Благовещенскайдаагы тыа хаһаайыстыбатын институтугар үөрэнэн, инженер-механик идэтин ылбыта. Салгы Хабаровскайдаагы государственнай уонна муниципальнай академияҕа үөрэнэн, юрист идэтин баһылаабыта. Хатын Арыы совхозка инженерьнан, баһылык солбуйааччытынан, баһылыгынан, Намнааҕы профтех. училищеҕа директорьнан, Нам улуун дьаһалтатын персоналын дьаһайааччынан үлэлээбитэ. 2012 сылга дьон итэҕэлин ылан, «Ленскэй нэһилиэк» МТ баһылыгынан талыллыбыта. Кэргэнэ Лариса Егоровна - Намнааҕы педколледж бухгалтера. 3 оҕолоохтор. Улахан уоллара Айсен ХИФУ математика уонна информатика институтун бүтэрэн, «Алмазэргиэнбаан» АО информационнай ситимин сүрүннүүр инженер-технолог. Кыыстар Туйаара - ХИФУ омук тылын институтун туризм салаатын магистранна. Кыра уоллара Арсений Намнааҕы гимназия 9-с кылааһын бүтэрдэ. Республикаҕаҕы, Россияҕаҕы научнай конференциялар призердара. Андрей Григорьевич СР профтех. үөрэхтээһинин, муниципальной сулуспаатын туйгуннара, «Нам улуунун сайдыытыгар кылаатын иһин» бэлитлээх. Үчүгэй, дьонго болҕомтолоох

үлэһит дьонна буолла дьон испитигэр үөрэбит.

Иккис уолбут Гаврил Григорьевич Дьокуускайдаагы тыа хаһаайыстыбатын академиятыгар үөрэнэн, инженер-механик идэтин баһылаабыта. Бэйэтин дьыалатын тэринэн, ыраахан суоппара. Кэргэнэ Римма Дмитриевна өр сылларга культура эйгэтигэр таһаарылаахтык үлэлээбитэ. СР культураны туйгуна. Билигин кэргэ-

Екатерина Филипповна - урбаанньыт. 3 оҕолоохтор. Улахан уоллара Александр армияҕа сулуспалыыр. Иккис уол Артем - Хатын Арыы орто оскуолатын 11-с кылааһын үөрэнээччитэ. Үөрэх бастына. 8-с кылаастан стеновай ытыгы скит дьон көрүгүнэн дьарыктанан кэккэ ситиһиллэрдээх. Саха сириг хамаандатын састаабыгар киирэн, 4-тэ Татарстан республикатын Казань куоратыгар эрчиллибитэ.

нинэн урбаанньыттар. Римма - буулдьанан ытыгы Россия маастарыгар кандидат. Икки үчүгэйкээн кыргыттардаахтар. Улахан кыыс Розалия Дьокуускайдаагы экономика уонна быраап институтун бүтэрэн, финансист. Дьокуускайдаагы «Алмазкредитсервис» баан сүрүннүүр менеджерэ. Ону таһынан, баан аатын-суолун онгорор хампаанна сирэйэ. Иккис кыыс Лилия М.К. Аммосов аатынан ХИФУ финансовай-экономическай институтун 4-с кууруһун устудьуона. Үөрэх бастына. Кэргэнэ Николай - ХИФУ хайа институтун 4-с кууруһун устудьуона. Үөрэх туйгуна. Кыргыттар иккиэн Намнааҕы гимназияҕа ситиһиллээхтик үөрэммиттэрэ.

Үһүс уолбут, аҕатын аатын ылбыт Григорий Григорьевич, өр сылларга «Сахателеком» тэрилтэҕэ электромонтердаабыта. Билигин урбаанньыт. Кэргэнэ Сахаяна Калистратовна - Нам улуунун үөрэҕин управлениетын социально-психологическай киинин сэбиэдиссэйэ. 3 оҕолоохтор. Улахан уоллара Айаал - ХИФУ физико-техническай институтун 3-с кууруһун устудьуона. Иккис уол Айтал - Намнааҕы гимназия 7-с кылааһын бастың үөрэнээччитэ. Кыыстар Сайаана - оҕо саадын иитиллээччитэ.

Төрдүс уолбут Борис Григорьевич Саха гос. университет пед. институтун бүтэрэн, инженер-педагог идэлээх. Билигин урбаанньыт. Нам улуунугар «Копиртехсервис» ООО официальной дилерэ, «Акварель» ТД ООО бизнес-партнера. Кэргэнэ

Республика, улуус призера. Кыыстара Алёся - Нам 2-с №-дээх орто оскуолатын 3-с кылааһын туйгун үөрэнээччитэ.

- Ыал улахан оҕото хайдах киһи буола улаатар да, кыралар батыһаллар дииллэрэ төһө оруннааҕый?

- Ити өйдөбүл оруннаах. Биһиги улахан уолбут Андрей Григорьевич оҕо эрдэбиттэн чэнчис, бэрээдэктээх, тэрээһиннээх, холку майгылаах, саҕалаабыт дьыалатын тинһээр тиэрдимтиэ, эппизитинэстээх этэ. Уруогун бэйэтэ тэринэн ааҕарын бырааттара үтүктэллэрэ. Тылын истэ, убаастыы үөрэммиттэрэ. Улахан киһи быһыытынан билигин да дьаһайар, субэлиир. Бырааттара кинини батыһаннар бары үөрэхтэнилэр, ыал буоллулар, дьэ-уот тэриннилэр. Онон улахан уолбутугар, түс-бас киһибиитигэр, Андрейбытыгар махталбыт улахан.

- Уол оҕо биир күн ат өрөбүтүгэр, биир күн ат урҕатыгар дииллэр. Итигитэ уратылаах буоллаҕа.

- Кыыс оҕолонуохпутун наһаа баҕарарбыт. Төрдүс уолбун оҕолонорбор, уол диэбиттиригэр «оо, дьэ» дьээн саҕа аллайыппар, акушеркам: «Ничего. Түөрт кыраһаабысса кийииттэниэн», - диэбитэ. Онтукайым туолла.

Уолаттарыбын кыра эрдэхтэриттэн дьэ иһигэр-таһыгар эр киһи, дьахтар үлэтэ дьэ араарбакка туттарга үөрэппиппит. Оччолорго дьэбит 2 оһохтоох, гаражпыт дьэммиттэн ыраах турар. Иккиэммитигэр коммунальнай өнгөнөн 60 куб метр биэрэллэрэ. Кыһын 2 улахан оһох маһын бэлэмнээһин, эрбээһин, хайы-

ты, саһааннаһын, оттоһун, гаражка диэри хаар күрдүүтэ, муус киллэригэ, сайынын ойуур быһыһын илиинэн оттоһун — барыта уолаттар эбээһинэстэрэ этэ. Ийэбит күнүнэн аттаран, дьэ ис-тас үлэтин толортороро. Ким дьэ иһигэр үлэлиир, тас үлэттэн босхолонон дьээн кэһиллэбэт быраабылалаах этибит. Сайын аҕабыт уопускаатыгар Бальйаҕа балаакканан хоно сытан оттуурбут, балыктыырбыт. 5-с кылаастан Д.Д. Носков хортуппуй, К. Винокуров окко звеноларыгар үлэлээн хамнастарын харчынан, отунан аахсаллара. «Иж-Юпитер» мотоцикл, «Запорожец», онтон «Москвич» массьыналары атыһааһымыт, уолаттар техниканы хасыһа, өрөмүөннүү үөрэммиттэрэ. Кэлин гаражпыт дьэбитигэр чугас куолаан туппугуттара. Үһүс уолбут Григорий дьэбитин толору хааччыллылаах онорбута. Сайын айы сайылыкпытыгар тахсан сүөһү көрөн, от оттоон, сир астаан, хортуппуй ордон, күрүү-хаһаа онорон көмөлөһөлөрө.

Оҕо-оҕо курдук киэһэ оонһуу бардахтарына, ийэбит 11 чааска ынгыртааҕына, биир мөккүрө суох кэллэлэрэ. Ийэлэрин тылын энчирэппэккэ истэллэрэ.

-Оҕо сиргэ анал ыал буолуота, бастакы кийиит кэлиитэ төрөппүккэ долгутуулаах түгэн.

- Биир күн улахан уолбут Андрей Благовещенскайтан хартыска ыһтта. «Бу — биһиги» дьээн суруктаах. Көрдөхпүтүнэ, кыыс олох нууччалыы сөбөрлөэх. Долгуйдубут аҕай. Дьэ-уот хомунуутун түбүгэр түстүбүт. Онтон кыыс дьонугар Мэнэ Хаҕаласка кэспэтэ бардыбыт. Уруу тэрийдибит. Бастакы кийиипит Лариса итинник биһиги ыалга кийиит буолбута. Кыһа суох дьонго кыыс кэлиитэ олус үөрүүлээх этэ. Кыра уолаттар үһүн Аппааньттан кэргэн ылбыттара. Билэр дьоммут оҕолоро буоланнар, бэйэбит оҕолорбут курдук саныырбыт.

- Кэргэнни дьон истинг сыһаннара, ийиһиллээх тапталлара эр киһиттэн орду тутулууга сахалар чорботон бэлитиһиллэрэ. Эһиги санаабытыгар хайдахый?

- Биһиги аҕабыт дьэ кэргэннэ олус бэриниллээх, ол иһин олохпут-дыаһахпыт этэннэ салалыһаннаҕа дии. Дьахтар киһиэхэ истинг сыһаннаах. Ханньык да тэрээһинтэн, быраһынынныктан тутатына дьэитигэр кэлэр үгэстээх. Дьэ ис-тас үлэтин барытын онгорор. Уолаттарын иитиитигэр улахан болҕомотун ууар. Эр киһи хайдах кэргэнигэр, оҕолоругар сыһаннаһар да, дьэ кэргэн эйгэтэ оннук буолар эбит.

- Сааһырдыбыт дьэ мунатыйбакка, кырыйдыбыт дьэ хомойбокко, олоххо дьулуурдаахтык сылдар эбиктик. Иллэн кэмнигин хайдах аҕаарарыт?

- Эһэбит эдэр эрдэбиттэн французскай тылы үлүһүйэн туран үөрэтэр. Быраһынынныктарбытыгар француз тылын хоһоон ааҕан, ырыа ыллаан соһутар. Сиэннэр диискэ, тылдьыт атыһалаһан аҕалаллар. Нотанан көрөн баянҕа мелодия таһаарар. Айылдыны, тэрээһиннэри хаартыскаҕа түһэрэн үйэтитэр. Уолаттарыгар тус-туса альбом онорон бэлэхтээбитэ. 7 струналаах гитараҕа оонһуура. Сааһыматтыыр, дуобаттыыр. Иккиэн нууччалыы, сахалыы тылыннан кроссворд таайабыт.

Эбэбит олус кэрэтик быысабайдыыр. Оҕолоругар, сиэннэригэр бэлэхтиир.

Чэ, ити курдук күн иллэнгэ суох олорбуот.

Бу курдук Розалия Гаврильевна, Григорий Григорьевич үйэ аңарын устаа эн-мин дэсһинэ, үлэ бөһүгүн үрүлүтэннэр, оҕолорун сүһүөхтэригэр туруораннар, сиэннэрин бүөбөйдээннэр, олох үөһүгэр сылдьаллар.

А. КОРАКИНА

ҮТҮӨ ААТЫН ҮЙЭТИТЭБИТ

Биир дойдулаахпыт, хара үлэтигтэн партия уобаластаабы тэрилтэтин, Республика Правительствотын салайааччытыгар тийэ үүммүт И.Е. Винокуров олоҕун, үлэтин сийилин биллэхпитинэ, үөрэттэхпитинэ өссө ордук ситэн-хотон, сайдан, сирээдийэн туран кэллэхпитинэ, ким сэнээрбэт, истибэт буолуой?! Үтүө киһибит төрөөбүт дойдубут сайдыытын огорсон, кэскилин кэпсэтэн дьон туһа дьон олоҕубута, үлэлээбитэ. Биһиэхэ, биир дойдулаахтарыгар эрэ буолбакка, бүтүн саха нурутугар үтүө өйдөбүл, бастыг холобуру буолар.

Бииги, Д.Ф. Алексеев аатынан I Хомустаах оскуолатын үөрэнээччилэрэ, биллиилээх политическэй уонна государственнай деятель И.Е. Винокуров туһунан истэн-билэн, сурукка тиһэн аатын үйэтигэрэ бэйэбит кылааппытын киллэрэбит. Ол курдук, нэһилиэкпит сэркээн сэхэнньитэ Семен Семенович Егоровичи уолум диэн ааттыыр эбит. Дөрүн-дөрүн куоракка киһирэн киниэхэ дуоһуя сынньанан, илии тутуурдаах үөрэн-көтөн кэлэрин элбэхтик кэпсиэрэ. Ол кэмгэ Илья Винокуров Саха АССР Совнаркомун председателинэн олоҕор кэмэ.

Бу бэйэ-бэйэлэрин ытыктанар дьон убайды-быраатты сыһыаннара, истин доҕордоһуулар туохтан сағаламмыттар? Ол туһунан Семен Колесов бу курдук кэпсиэр: «Оччотооҕу Иннокентий 17 эрэ саастаах уол эбит, тулаайах. Сут сыл ачыктыаан дьону батыһан куоракка киһирэр. Саха Сириг бастака капитана Богатырев пароходугар көмөлөһөөччүнэн, илии-атах көмө уолунан киһирэр. Ол сылдьан Даркылаахха хотуттан бучука калаах балык аралбыттарыгар, татаар эмээхсинин тылын ылынан (эрэи көрө сылдьарбын аһыммыта буолуо) бучука иһигэр саһан, Булунаан хаалар. Кэлин ыалга оһох оттооччунан, ат аһааччынан сылдьар. Бу кэмгэ бандьыттар тобохторо бааллар эбит.

Илья Егорович үлэтинэн биир кыһын кэлэ сылдьан бандьыттарга түбэһэр. Кинини кэлгийтэн баран илдьэ бараллар. Онно бандьыт баһылыга Кириллов баар эбит. Тонгон-хатан кэлбит бандьыттар чорочу баллыбыт Илья Егоровичи кэлин дьаһайахпыт дьэн, кыыс хоһугар быражаллар. Утуйбуттарын кээнэ оһох оттооччу уол Илья Егорович Винокуров Нам Куһаҥан Ыалыттан төрүтүтүк буоларын билэн, биир дойдулаабын хаайылла сытар хоһуттан муус түннүгүн алдытан соһон таһаарар. Быатыттан босхолоон, эбитин бандьыттар икки аттарын, сааларын ылан күрүүлэр. Илья Егорович Дьоккуускайтан дьаам сүүрдээчи кэлбитигэр, бандьыттар көрдүөхтөрү дьэн уолу Дьоккуускайга күрэтэр. Бэйэтэ этэрээт тэринэн бандьыттары туталлар, анараангылары тыһаһа да барбакка бэриммиттар.

Ити курдук икки Нам уола бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөсүһэн тураллар. Бу биир мүүчүргэнээх сырыы Илья Егорович үтүө санаалаабын, дьонго болдомтолоһуон туоһулуур.

Мин кэлбит сорукупун истэн баран, биир нуучча киһитин ыһыран: «Бу оҕолорго үлэтэ булан биэр», - диэбитэ. Бииги буор хаһылаабын ордук харчылаах буолуо дьэн таллыбыт. Хас да күн үлэлээн 40-нуу солкуобайы аахсан (оччолорго остуорас биир ыйдаах хамнаһа 30 солкуобай буолара), кыһынны таңаспытын атыһылаһан абыраммыһыт».

Хомойуох иһин, Семен Семенович Илья Егорович Винокуровтыын бу маңнайгы уонна тиһэх көрсүһүүтэ этэ.

ӨРҮҮҮЛЛҮҮ (И.Е. Винокуров үрүгүнэргэ түбэһитэ)

И.Е. Винокуров үрүгүнэргэ түбэһэн ытыһа сыспытын уонна быһааммытын туһунан бу күнгэ дьэри хаһан да, ханна да сурулла илик.

Семен Семенович эдэркээн уолчаан дьонугар куобах бэргэ-һэлээх, ыт үтүлүктээх, ынах тириитэ ыстааннаах Бухатыырап дьэн хос ааттаах, кэлин сурукка киһирбитинэн Прокопьев Иннокентий Афанасьевич дьэн оһонһор сылдьарын көрөр эбит. 1943 сыллаахха оһонһор Уөдэйгэ олоҕубут, аһыс оҕолоох эбит. Бэйэтэ Нам Таастаагыттан төрүттээх. Бу кырдыаҕас Булунаан оһонһор И.Е. Винокуровы быһаһан турарын бэйэтэ эрэ кэпсиэр үһү, Илья Егорович да бигэргэтэр үһү.

Иннокентий Прокопьев Илья Егоровичи уолум диэн ааттыыр эбит. Дөрүн-дөрүн куоракка киһирэн киниэхэ дуоһуя сынньанан, илии тутуурдаах үөрэн-көтөн кэлэрин элбэхтик кэпсиэрэ. Ол кэмгэ Илья Винокуров Саха АССР Совнаркомун председателинэн олоҕор кэмэ.

Бу бэйэ-бэйэлэрин ытыктанар дьон убайды-быраатты сыһыаннара, истин доҕордоһуулар туохтан сағаламмыттар? Ол туһунан Семен Колесов бу курдук кэпсиэр: «Оччотооҕу Иннокентий 17 эрэ саастаах уол эбит, тулаайах. Сут сыл ачыктыаан дьону батыһан куоракка киһирэр. Саха Сириг бастака капитана Богатырев пароходугар көмөлөһөөччүнэн, илии-атах көмө уолунан киһирэр. Ол сылдьан Даркылаахха хотуттан бучука калаах балык аралбыттарыгар, татаар эмээхсинин тылын ылынан (эрэи көрө сылдьарбын аһыммыта буолуо) бучука иһигэр саһан, Булунаан хаалар. Кэлин ыалга оһох оттооччунан, ат аһааччынан сылдьар. Бу кэмгэ бандьыттар тобохторо бааллар эбит.

Илья Егорович үлэтинэн биир кыһын кэлэ сылдьан бандьыттарга түбэһэр. Кинини кэлгийтэн баран илдьэ бараллар. Онно бандьыт баһылыга Кириллов баар эбит. Тонгон-хатан кэлбит бандьыттар чорочу баллыбыт Илья Егоровичи кэлин дьаһайахпыт дьэн, кыыс хоһугар быражаллар. Утуйбуттарын кээнэ оһох оттооччу уол Илья Егорович Винокуров Нам Куһаҥан Ыалыттан төрүтүтүк буоларын билэн, биир дойдулаабын хаайылла сытар хоһуттан муус түннүгүн алдытан соһон таһаарар. Быатыттан босхолоон, эбитин бандьыттар икки аттарын, сааларын ылан күрүүлэр. Илья Егорович Дьоккуускайтан дьаам сүүрдээчи кэлбитигэр, бандьыттар көрдүөхтөрү дьэн уолу Дьоккуускайга күрэтэр. Бэйэтэ этэрээт тэринэн бандьыттары туталлар, анараангылары тыһаһа да барбакка бэриммиттар.

Ити курдук икки Нам уола бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөсүһэн тураллар. Бу биир мүүчүргэнээх сырыы Илья Егорович үтүө санаалаабын, дьонго болдомтолоһуон туоһулуур.

**Иванна ПЕТРОВА,
Д.Ф. Алексеев аатынан
I Хомустаах орто оскуолатын
7 кылааһын үөрэнээччитэ**

Мин ийэм, Сэбиэскэй былааһы, Саха сириг Коммунистическай партиятын кытары тэһнэ улааппыт кыыс туһунан кылгастык кэпсэтээххэ манньык. **Ийэм Бестинова (Дьячкова) Парасковья Петровна 1917 с. сэттиньи 11 күнүгэр Өймөкөөн улуунун 1 Бороһон нэһилиэгэр дьадаһаҕы ыалга күн сириг көрбүтэ.**

Бииргэ төрөөбүттэр үһүэ этилэр: убайа Степан Петрович уонна быраата Филипп Петрович Дьячковтар. Аҕата Дьячков Петр Константинович - «нуучча» Бүөтүр, күп-күөх харахтаах, кыра уңуохтаах, балыксыт киһи этэ дьэн ийэм кэпсиэрэ. Төрдө казахтартан эбит.

Тастыг эдьийиим Галина Прокопьевна Винокурова кэпсэ-эбитинэн манньык үһүйээн баар:

ИЙЭМ БАРАХСАН

Бүөтүр өбүгэтэ Дьячков Николай Иванович, казах есаула, Өймөкөөнгө ойдоһун Авдотьяны кытары кэлбиттэр. Прохор дьэн уоламмыттар, Авдотья онук сахалы билбэккэ эрэ эрдэ өлбүт быһыылаах. Николай Иванович кэлин да ойохтоммото, оҕото, сионнэрэ саха кыргыттарын ыланнар, Дьячков уруу-аймах Өймөкөөнүнэн, Муоманан тарҕаммыттар үһү. Ийэтэ Кондакова Ирина Ивановна 1898 с. төрөөбүт, налоговай аҕыһынан үлэлээбит. Үөрөҕө кыра да буоллар, сыты-хотуу, өһөс соҕус дьахтар эбит. Сахаҕа олус ыраас хааннаах, сэргэх сэбэрлээх эбит. 1947 с. Өймөкөөн 62-с нүөмүрдээх быыбардыр окуругуттан Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтигэр депутатынан талылла сылдьыбыт.

Ийэм дьыно кыаммат буолан, кыра эрдэбиттэн ийэтин балтыгар Марфа Ивановна Кондакова «Баарысчыт» дьэн ааттаах дьахтарга ийгиллибит. Онон кыра эрдэбиттэн бэйэтин бэйэтэ көрүнэр буолбут. 1930-32 сс. коллективизация, культурнай революция, бастака колхозтары тэрийии, кулаактаһын, хотону араарыы сағалаан. Актыбынай кыыс 14 сааһыгар комсомолга киһирэр, кырата бэрт буолан муннахтарга олоппос үрдүгэр ыттан тыл этэр эбит. 15 сааһыгар 1933 с. бэс ыйыттан Өймөкөөн улуугар 2-с Бороһон нэһилиэгин сэбиэтин секретарынан үлэтин сағалаабыт.

1935 с. аҕабын Бестинов Дмитрий Дмитриевичи кытары холбоһоллор. 1939 с. дьэри аҕам судьуйалыыр, ийэм партия райкомугар техникескэй секретарынан кэлин соцкультура дьэтин директорунан үлэлиир. 1939 с. Дьоккуускайтан тройка кэлэн аҕабын партизан Кралины кытта билсэр этин дьэн доһуруостуулар, кырбыһулар.

Онтон, түүн итирэн утуйбуттарын кээнэ, аҕам кырдыгы дакаастыы Дьоккуускайга сатыы күрүүр. Онно тийбитэ тройкалар номнуо ыһылыбыттар, тойоттор бэйэлэрэ хаайыллыбыттар. Аҕабын Кралин босхоломмутунаан сибээстээн буруйа суоһунан аҕабын уонна Горнай оройуонугар исполком секретарынан аныһулар. Биллэн турар, ийэм көһөн кэлэр, онно олохсуһаллар. Икки эдьийиим Павлина Дмитриевна уонна Елена Дмитриевна төрүүлэр.

Ийэм бастаан парткабинекка библиотекарьдыр, онтон улахан дьону үөрэтэр оскуолаҕа учууталлыыр. 1941-43 сс. райпо атыытын отделын сэбиэдиссэйинэн үлэлиир. Аҕам 1943 с. бэс ыйыгар сэриигэ барар, онтон 1945 с. кэлэн Амма оройуонугар прокурорунан ананар дьэри Горнайдаағы райпо бырабылдьаньатын председателинэн үлэлиир.

Эмиэ онно 1942 с. алтынныгы

партияҕа киһирэр. Үлэни тэрийэр доһурудаах, дьону сомоһолуур күүстээх, энкилэ суох чийэһинэй буолан сэрии ыар, сут дьылларыгар Горнай оройуонун дьонун хоргуупакка, лимиккэ бэриллэр дохуокка киһирэр астарын-үөллэрин, таңастарын-саптарын тэһнэ үллэрэн бу кэлингээнгэ дьэри оройуон кырдыаҕастарын махталларын ылаар.

Арай биирдэ үлэтигэр кэлбитигэр дьыно аттарбытын милииссийэлэр тутан илдьэ бардылар дьэн кэпсээннээх тоһуйбуттар. Ийэм туох да айдаана суох милииссийэҕэ тийэн баайыллан турар икки атын сүөрөн төттөрү ситээн аҕалыт. Ону райком мунһаҕар дьүүлгэ таһаарыттар. Онуоха ийэм тыл эппит: «Эһиги, милииссийэлэр, сатыы сылдьар оросуоньуктаргытын тутарга аналлаах дьон сатыы да ситиэхит. Оттон мин бу икки аппынан

бөккө эрэ сирэйдэригэр этэр быһыылаах. Дэлэҕэ үстэ партиятан уһуллуо, иккитэ төхтөрүйэн төһнүү дуо?»

Оттон ийэм ханна да үлэлээтин, бастаан үөрөҕө кыратын көрөллөр, онтон үлэһитин, доһурун, талаанын, дьону түмэр, салайар күүһүн көрөн үүннэрэр аакка бараллар быһыылаах. 1950 с. радиоинформация миниистирдэрин сэбиэтин комитетыгар литературнай үлэһитинэн ылааллар.

Икки сылынан, 1952 с., бу комитет редакторунан ананар. Үлэһии-үлэһии үс сыл уобаластаағы партинай оскуоланы үөрэнэн бүтэрэр уонна 1955 с. сельхозпередача редакторунан ананар. Аҕабын батыһан ол сылга Намга тахсыбатаҕа буоллар, Дьоккуускайга өссө ханнык чыпчалаалары даҕайа эбитэ буолла. Кыах бағас лаппа баара.

Дьоккуускайга Горькай уулусса 104-с №-гэр улахан бағайы биир этээстээх мас дьыбэ үс дуу, түөрт дуу хоһуулан олоҕубуттар. Бу дьыбэ мин төрөөбүтүм, үс анарбар дьэри олоҕубут. Намга көһүүгэ улахан мөккүөр буолбут быһыылаах. Кыра эдьийиим Лена (самодетельная композитор, Бүлүү улуунун бочуоттаах олохтооҕо Олбутцева Елена Дмитриевна) Намга көһүмээри кыккыраччы ааккаастанан, музыкальнай училищеҕа үөрэнэ киһирэр. Кинини тастыг эдьийиим Винокурова Галина Прокопьевнаны кытары культпросвет училище уопсайыгар олохтуулар.

1955 сыллаахха Намга көһөн кэлэн ийэм идэтинэн да, партия ыйытынан да «Колхоз сирдыитэ» оройуон хаһыатыгар сурук отделын сэбиэдиссэйинэн үлэлиир.

Пенсијаҕа да тахсан сыппатаҕа, «Знание» общество лектордаабыта, «Бойобуой уонна үлэ албан аата» кулууп чилиэнинэн киһирэн үлэлэспитэ. Намынан, Горнайынан, Покровскайынан, Өймөкөөнүнэн сылдьан дьону көрсөр кулууптарга, тэрилтэлэргэ, оскуолаарга сылдьан лекция аағар, көрсүһүү тэрийэр этэ.

Уопсайынан мин ийэм бүгүн өрөбүл күнүм эбэтэр уопускам дьэн оронго тиэрэ түһэн сытарын олох өйдөөбөспүн. Биир кэм хара сарсыардаттан тугу эрэ букунайар, ас астыыр, дьыз хомуйар, таңас сууйар, тугу эрэ бэлэмнэнэр, сурунар, аағар. Биир да мүнүүтэ таах олоҕор этэ.

Ийэм барахсан түүн буоллун, күнүс буоллун, ким да кэлин таһаара ыалларга ыраах-чугас аймахтарга, билэр-билбэт дьыно, кини аана өрүү аһаҕас, итии чэйэ, астаах остуола өрүү бэлэм. Тугу сатырыһан, санаата кыайарынан көмөтө өрүү бэлэм этэ. Үлэтин, карьератын, онсубут эйгэтин, дьэтигэр-уотун хаалларан турар, олоһун аргыһын батыһан ханна бағар барсар эрэллээх аргыс, үтүнү, үчүгэйи эрэ сүбэлиир дьыһнээх доһор, ис сүрэйинэн таптыыр, дуһаһын да толук уураһын аахсыбат ийэ, эбэ, хос эбэ — бу мин Ийэм!

1942 с. алтынныгы бэриллбит 3227825 нүөмүрдээх партинай киниискэтин сиэбигэр уган бэйэтин кытта тиһэх суолугар атаарбыһыт. Бийэһ, 2017 с., төрөөбүтэ 100 сылын, комсомолга киһирбитэ 85 сылын, Коммунистическай партия чилиэне буолбута 75 сылын туолар дьэн бу ахтыһы суруйдум.

**Владимир БСТИНОВ,
уола, үлэ ветерана**

Слово об учителе

Юбилей — это дар, данный человеку для того, чтобы порадоваться любви близких, расположению, которые питают к нему коллеги, друзья. В этом году Александр Егорович и Сардана Петровна Колосовы отмечают полувековой юбилей. Эта дружная супружеская пара много лет плодотворно трудится в Намской средней школе №2. Соединил их судьбы спорт, именно любовь к нему привела обоих в Якутский педагогический колледж, где они и познакомились. В 1988 году создали семью. Не боясь трудностей, молодая семья не только растила детей, но и продолжила обучение в Якутском государственном университете. И вот уже без малого тридцать лет вкладывают они свою душу в любимую работу, воспитывая в своих подопечных любовь к спорту, пропагандируя здоровый образ жизни, добиваясь высоких результатов.

Александр Егорович — отличник образования Республики Саха (Якутия), стипендиат фонда «Дети Азии», учитель высшей категории, четыре раза становившийся лучшим учителем физкультуры Намского улуса по итогам спортивного года. Ежегодно его ученики становятся победителями и призерами муниципального и регионального этапов Всероссийской олимпиады школьников по физкультуре и ОБЖ, в 2016 году его воспи-

танник Попов Михаил принял участие во Всероссийском этапе олимпиады ОБЖ. Сборная команды школы по баскетболу и волейболу — неизменный призер спортивных соревнований не только улусного, но и республиканского масштаба. В 2013 году Александр Егорович выпустил первый в улусе юношеский класс. В данное время все ученики успешно учатся в высших и средних учебных заведениях.

Александр Егорович имеет непререкаемый авторитет и

заслуженное профессиональное признание среди учащихся, коллег и учителей физкультуры улуса. Учителем с большим педагогическим опытом, творческим подходом, тем не менее, постоянно повышает свое мастерство, выходя на новые качественные уровни работы. Он человек активной жизненной позиции, много лет возглавлял профком школы, является одним из организаторов и вдохновителей общественных начинаний. Увлечение охотой и рыбалкой, чувство

юмора, природный артистизм — вот его отличительные черты.

Сардана Петровна Колосова — учитель высшей категории, бессменный руководитель школьного методического объединения учителей физкультуры. У нее есть дар — находить общий язык с учащимися младших классов, она обладает широтой взглядов, способностью брать бремя ответственности на себя, всегда находится в поисках нового.

Ее подопечные, участвуя в различных соревнованиях, конкурсах, конференциях, тоже завоевывают призовые места. Для молодых учителей физкультуры Сардана Петровна — мудрый наставник, всегда готова прийти на помощь, поделиться опытом и знаниями. Вызывает уважение ее профессиональная компетентность, целеустремленность и последовательность в реализации задуманных дел, умение работать творчески.

Сардана Петровна — отзывчивая, обаятельная, очаровательная женщина, озаренная теплым внутренним светом; общепризнанная по бисероплетению, вязанию, плетению из конского волоса, национальному шитью. Настоящая хранительница семейного очага, она сумела соз-

дать в своем доме уют, благополучие, окружила всех близких заботой и любовью.

Чета Колосовых воспитала прекрасных детей — сын Александр, окончив Новосибирское высшее военное училище, продолжает обучение в Москве. Дочь Виктория, золотая медалистка нашей школы, окончила физико-технический институт СВФУ. Дети подарили внуков, превратив Колосовых в любящих дедушку и бабушку.

Высокий профессионализм Александра Егоровича и Сарданы Петровны снижал любовь учащихся и уважение коллег. Они встречают свой юбилей полные энергии, новых замыслов и начинаний.

Дорогие Александр Егорович и Сардана Петровна, выражаем вам глубокую признательность за ваш вклад в обучение и воспитание подрастающего поколения, за то, что болеете душой за школу, за общее дело, за каждого ученика. Мы счастливы работать с вами рядом!

Дорогие юбиляры, желаем вам крепкого здоровья, семейного счастья и новых профессиональных побед.

**Ваш родной коллектив
Намской СОШ №2**

УЧУРЭХ ТЫТТАР

Оҕо сааспыттан сааһырыах-пытыгар дылы бииргэ алтыһан кэлбит дьүөгэбитин Хамаҕаттаҕа олоһор **ПОЛИЩИКОВА ВАРВАРА РОМАНОВНА** 70 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күнүнүн итиитик-истинник эвэрдэлибит! Баҕарабыт эйиэхэ баҕарбыт баҕа санаан туоларыгар, ылсыбытын ыпсан истин, оҕолорун, сиэннэрин итии тапталларыгар уйдаран өссө да уһуннук олоһор, этэнгэ доруобайдык сырыт диэн алгы хаалабыт.

Дьүөгэлэригэр Уэдэйтэн Кельциева Полина Ивановна уонна Крыжановская Тамара Михайловна

Саха республикатын үөрэҕириитин туйгунун, Нам улуунун Бочуоттаах киһитин, Саха республикатын үөрэҕириитин Бочуоттаах ветеранын, өр сылларга Хамаҕатта 1-кы №-дээх «Сарыал» оҕо саадыгар сэбиэдиссэйинэн үлэлэбит, Хамаҕатта нэһилиэгин Бочуоттаах киһитин **ВАРВАРА РОМАНОВНА ПОЛИЩИКОВА** 70 сааһын туолбут үөрүүлээх күнүнүн ис сүрэхпиттэн эвэрдэлибит!

Баҕарабыт күндү киһитигэр чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үтүмэн үгүс үөрүүнү, өссө да өр сылларга биһиэхэ сүбэ-ама, күүс-көмө буолан уһуннук үөрэ-көтө олоһорго баҕарабыт! Оҕолорун, сиэннэрин тапталларыгар уйдаран олоһун кизрэкэйдин, тулаҕар наар үтүө эр аргыстастын.

Эвэрдэни кытта коллегаларын С.П. Дьяконова, А.Ф. Герасимова, С.Р. Индеева

Ытыктыыр, убаастыыр улахан кийииппит, саҕаспыт **МАРИЯ ДМИТРИЕВНА** төрөөбүт күнүнүн, үбүлүөйүнүн итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Доруобуйаҕын көрүнэнгин урукку чөлгөр түһэн оҕолорун, сиэннэрин үөрүүлэрин үлэстэн уһуннук-уһуннук олоһорго, сылдьарга баҕарабыт. Ийэ, эбэ диэн миннигэс тылы истэн, оҕолорго сүбэ-ама биэрэн, үөрэтэниитэн олоһторугар көмөлөһөргөр баҕарабыт.

Эвэрдэни кытта эбэ, эһэ, бары оҕолор, сизтэр, хос сизтэр, Трапезниковтар, Коваленко, Слепцовтар, Болшековтар, Федоровтар уонна бары аймахтар

Убаастабыллаах салайааччыларбытын **СТАНИСЛАВ КАРЛОВИЧ ПРОКОПЬЕВЫ** 55, **НАДЕЖДА МИХАЙЛОВНА ПРОКОПЬЕВАНЫ** 50 сааскытын томточчу туолбут үбүлүөй-дээх кэмнитинэн сахалы сайаҕас эвэрдэбитин тиэрдэбит!

Улууска, республикаҕа биллэр-көстөр тэрилтэни иилээн-саҕалаан, 20-тэн тахса сыл салайан, элбэх дьону дьарыктаах, үлэлээх-хамнастаах буоларын ситиһин, бүтүн улуус олоһторун аһынан-үөлүнэн, табаарынан хааччылан, нэһилиэнньэ күннээҕи сүрүн кыһалҕатын быһаарыыга күүс-көмө буолан кэллэбит.

Эһиги тэрийбит, салайар тэрилтэбитигэр үгүс киһи өр сылларга үлэлээн, билигин пенсияҕа дьоһуннук тахсан өссө да таһаарылаахтык үлэли-хамсыы сылдьаллара тэрилтэ үлэтэ сатабыллаахтык, кыахтаахтык салалларын туоһуга буолар. Бу дьон эһиэхэ махтала мунура суох.

Станислав Карлович сахалы мындыр толкуйдаах, аныгы рынок сокуоннарын үчүгэйдик билэр, билигин балысхан сайдыылаах кэм кыаһын толору туһанар, партнердары кытары чийинэй сыһыаннаах, сирдээх, ирдэбиллээх салайааччы буолар. Күн-түүн уустугуран иһэр рыночнай сыһыаннаһы кэмигэр тэрилтэ этэнгэ сайдан иһэригэр чуолкайдик аабынар-суоттанар дьобурунан, кытаанах майгытынан, самыбат санаатынан салайтарар билигин кэм ирдэбиллэригэр эппиэттир салайааччы.

Надежда Михайловна педагог уустук үлэтин аты-эргин сындааһыннаах үлэтин тэнгэ дьүөрэли тутар, элбэх оҕолоох дьэ кэргэн мааны Далбар хотуна, улахан тэрилтэ салайааччыта. Күнүн айы аты-эргин утарыта аахсытын, сөптөөхтүк ааһар-суоттуур үлэни тэрийии, партнердары кытары кэпсэтиини ытыгы, былааннаһын үлэтэ, отчуоттуур үлэни салайыы бу салайааччыга төһүү күүс буолар. Надежда Михайловна сэмэй, үлэһит, бэриниллээх саха дьахтарын чаҕылхай холобура буолар.

Убаастабыллаах Станислав Карлович, Надежда Михайловна!

Баҕарабыт үгүс үтүө баҕа санааларыт тэмнээхтик туолуохтун, оргуйар олох үөһүгэр куруук үөрэ-көтө, кэрэни кэрэхсии этэнгэ сылдьыаххытын. Дьэ кэргэннитигэр чэгиэн доруобуйаны, баҕа санаа бастынын, үтүө санаа үтүмэнин аныгыбыт, дьоллоох олоһу, бары үтүөнү!

«Гранд+» тэрилтэ үлэһиттэрэ

ЦИРК ШАПИТО АНАСТАСИЯ
С БОЛЬШОЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРОГРАММОЙ

«ЕХАЛИ МЕДВЕДИ»
www.cirk-anastasiya.ru

АКЦИЯ 3+1

6 (18 ч.), 8 (18 ч.), 9 (16 ч.) июля в Намцах зрителям представят цирковую программу «ЕХАЛИ МЕДВЕДИ». Цирк будет расположен на парковке КСК. Стоимость билетов от 600 рублей.

Дети до 3-х лет бесплатно.

Также действует акция 3+1 (при покупке трех билетов, четвертый будет бесплатным).

Артисты Московского циркового шоу представят международную программу «Ехали медведи». Зрителей ожидает современное, яркое, захватывающее дух, экстремальное шоу.

Гвоздь программы — аттракцион с медведями, а также номера с дрессированными собаками, носухами, дикобразами, обезьянами, сервалами и котами-акробатами. Среди номеров есть те, которые занесены в книгу рекордов Гиннеса — это трюк-переезд трехтонного автомобиля по человеку. Акробаты в «колесе смерти», а также в программе незабываемый силовой экстрим, бесстрашные воздушные гимнасты, жонглеры, веселые клоуны. И это лишь часть программы! Продолжительность шоу 2,5 часа с антрактом.

Все это время будет вести программу специальный гость из Танзании «Мистер Джони».

Тел. для справки: 8924 161 42 72

НОВЫЕ ВЫСОТЫ
- центр продаж новостроек -

® Предложение недели от ООО «Новые Высоты»
Квартиры от застройщика ООО «АЭБ Капитал» (дочерняя компания АКБ «Алмазэргиэнбанк» АО).
Внимание!!! Возможна ипотека АКБ «Алмазэргиэнбанк» АО без первоначального взноса по пониженной ставке.
· однокомнатные от 2 079 т.р.;
· двухкомнатные - 3 150 т.р.

Выберите понравившуюся Вам квартиру

Адрес строительства: г.Якутск, ул.Клары Цеткин, 14/3 (недалеко от центра).
Срок окончания строительства: 2 квартал 2018г.
Здание 9-тиэтажное, одноподъездное. Отопление газовое индивидуальное поквартирное.
По всем вопросам обращайтесь по к.т. 8-964-422-8613, 8-924-766-2688
Планировки и расчет ипотечного кредита по ватсапу
Наш адрес: г. Якутск, ул. Орджоникидзе, 31 (Дом печати), кабинет 109
Инстаграм @novostroyki_ot_nv

В СКПК «Судо-Сберегательный Союз» требуется менеджер по работе и привлечению клиентов.

Мы работаем на рынке микрокредитования уже более 13-ти лет. Развитие доверительных отношений с клиентами, компании в целом и каждого сотрудника в отдельности — наши главные приоритеты! Если Вы умеете добиваться своих целей и хотите стать частью современной и надежной компании, присоединяйтесь!

Ваша заявка будет рассмотрена уже в ближайшее время. И, может быть, именно с Вами нам по пути!

- Обязанности:**
- Консультирование клиентов по продуктам компании;
 - Операционное обслуживание клиентов;
 - Активное привлечение клиентов;
 - Обработка первичной информации о клиенте и его деятельности;
 - Заключение договоров займов;
 - Прямые продажи продуктов компании;
 - Выполнение планов продаж.

- Требования:**
- Высшее экономическое/математическое образование;
 - Желание развиваться и стремление к получению новых знаний;
 - Располагающая манера общения, грамотная речь;
 - Инициативность;
 - Внимательность, быстрая обучаемость;
 - Стремление к финансовой независимости;
 - Активность.

Кандидатов, не готовых заниматься прямыми продажами и не способных привлекать клиентов просьба не беспокоить.

Условия работы:

- Своим сотрудникам СКПК «ССС» обеспечивает:
- 1) Обучение за счет компании;
 - 2) Трудоустройство в соответствии с ТК РФ;
 - 3) Официальный доход (оклад + %);
 - 4) Премия, которая зависит от результата Вашей работы;
 - 5) Понятная схема карьерного роста;
 - 6) Участие в различных мотивационных программах и конкурсах с ценными призами;
 - 7) Участие в корпоративных мероприятиях;
 - 8) Участие в персональных программах развития личности;
 - 9) Возможность софинансирования собственных инициатив в области личного развития, льготные ставки на услуги организации;
 - 10) Полный соц. пакет (оплата отпуска, проезд в отпуск);
 - 11) Лояльное отношение к отгулам;
 - 12) Свободное пользование собственной библиотекой.

Наш адрес: с. Намцы, ул. С. Платонова, 5/1 (маг-н «Туйаара», 2 этаж), skpk@ssscredit.ru

Лицензия № ЛО-14-02-000798 от 25.05.2017 г.

реклама

ROSLEK
КРУПНЕЙШАЯ СЕТЬ
АПТЕК РС (Я)

ПРИГЛАШАЕМ ВСЕХ ЖИТЕЛЕЙ И ГОСТЕЙ НАМСКОГО УЛУСА ПОСЕТИТЬ АПТЕКУ «РОСЛЕК» с. Намцы, ул. Ойунского, 8/1

-10% СКИДКИ НА ВСЕ АССОРТИМЕНТ

- ШИРОЧАЙШИЙ АССОРТИМЕНТ
- НИЗКИЕ ЦЕНЫ - 5% скидки на жнвлп

☎ **8 914 2 700 418**

☎ **303-606 доб. 923**

Маска аналлаах олохтоох онгорон Таһаарыы акватекстура кырааската

Саха Сиригэр мас дьээ туттарга урут да, билигин да саамай табыгастаах уонна туттуллар матырыяал буолар. Айылбаттан анаммыт саамай экологичнай матырыяалтан тутуллубут дьээ сөптөөхтүк көрүлүннэбинэ өр кэмгэ туруон сөп. Сөптөөх көрүүхарайы суох буоллабына дьээ туга эмэ улартылыан, эбэтэр олох да хапытаалынай өрөмүөннэ наадыйыан сөп. Мас тутуулары араас буортулаах дьайыттан анал акрил кыраасканан харыстыахха сөп.

«Бигэ» ХЭТ онгорон таһаарар «Акватекстура Wooden» маска инэр кырааската тутууну эрэллээхтик харыстыыр ньыма буоларын бигэргэттэ.

Норуот маастара, Арасыйыа уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин архитектордарын Соьхун чилиэнэ, саха тутууга төрүт үгэстэрин тарбатааччы, үгүс архитектурнай, мемориальной комплекстар, өйдөбүннүк тутуулар, бырайыактар, ыстатыйалар, кинигэлэр ааптардара Эрнст Алексеев этиитэ: «Мас бөбө буоларын туһугар араас технология баара. Тутууну бэс ыйыгар соботуопкаламмыт тиит маһынан ыыталлара. Ити кэмгэ дизери мас утуйбут туруктаах буолар, онон эрдэ кэртэххэ мас хайыта хатар. Мас сүмэтинэммитин, онтун силлестэригэр ыыптытын кэннэ үчүгэй матырыяал таһсар. Маһы өссө ынах ишгэр илтэллэрэ, сыанан-арынан обунуохтууллара, алгыһынан кытта кытаатыннараллара. Билигин кэмгэ маһаһынарга маһы бөбөргөтөр араас састааптары атылаһаахха сөп. Мин биһиги Өрөспүүбүлүкэбитигэр «Бигэ» диэн тиит мас хатыры-

гыттан натуральной пигменнээх кыраасканы онгорор бэйэбит хампааньабыт баарыттан олус үөрэбин. Үгэһи тутуһааччы буоламмын, олохтоох онгорон таһаарааччы биһиги маастардарбытыгар сөптөөх технологияны туттарын ордук сөбүлүүбүн».

Wooden Акватекстура элбэх үтө өрүттэн биэрэ кини ууга оноһуллубута буолар. Ол аата куһаҥан сыта суох, натуральной оноһук. Маска диринник ингэн кириэр, сытыйыттан, түүнүктэн көмүскүүр, маһы «тыыннарар». Мас тымныны, сииги тулуйумтуо буолар.

«Уран» дизайн-студияны төрүттээччи уонна дизайнер-художник Вячеслав Яроев: «Биһиги студиябыт Саха Өрөспүүбүлүкэтин культурнай объектарын сангардыынан дьарыктанар. Культурнай объектары сөргүтүүгэ үлэлиир РФ Культуратын министиэристибэтигэр лицензиялаах соботох тэрилтэ. Урут манньк реставрациянан биһиги төрүт үгэстэрибитин, саха маһын уратытын олох билбэт дьон дьарыктаналлара. Олохтоох онгорон таһаарар Бигэ хампааньа кыраасканы онгорон таһаарыыга сүрдээх эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһарын, хоту сиргэ тутуу ымпыгын-чымпыгын тутуһарын билэбин. Тутуу өр сылларга турарын туһугар анал састаабынан обработкалыыр ордук. Дьаангы куоратыгар буолбут Олонхо ыһыаһар тутуулары кырааскалыырга биһиги Акватекстура Wooden талбыппыт. Киистэнэн, валигынан эрэ буолбакка, краскопультунан түргэнник туттарга табыгастаахтык оноһуллубут састааптаах. Түргэнник куураар, объекы кылгас да кэмгэ ситэрэргэ табыгастаах».

Борис Неустроев – Мандар уус, саха оһуорун-мандарын тилиннэрбит ытык киһибит, билигин Олонхо дойдутун Моһол ураһата бырайыагы олоххо киллэрэ сылдьар. Олонхо киһи-аймах нематериальной культуратын шедеврэ буоларын курдук, Моһол ураһа хотугу омук материальной культуратын сүдү пааматынныга буолар диэн этэр. Баайабаба Мандар уус кыһатыгар 12 иистэннээн туос ураһаны тигэ сылдьаллар. Ураһаны Баайаба мусуойун таһыгар туспа экспозиция быһытынан туруорар былааннаахтар. Туос ураһа хас да үйэ турарын туһугар уоттан-хаартан, уоттан харыстыыр анал харысхал наада. «Бигэ» лаах-кырааска соботун технологгара Акватекстура Wooden сүннүнэн олобуран уоттан харыстыыр анал састаап оноһулла сылдьар.

Мас тутууну харыстыыр, кизгэтэр аналлаах Wooden краска Саха омук культурнай үгэстэрин көмүскүүр!

натуральный пигмент
кора ливственницы

Производитель ООО «Бигэ», 677903, РС(Я), г. Якутск, с. Капитановка, ул. Семенова, 26 ОГРН 1121435004349

8 (4112) 43-99-00
Отдел сбыта

arcticcolor.ru
Реклама

РЕШЕНИЕ №9/1

от 30 мая 2017 г.

Об исполнении бюджета муниципального образования**«Хамагаттинский наслег» за 2016 г.**

В соответствии со статьей 48 Устава муниципального образования «Хамагаттинский наслег» и Бюджетным кодексом РФ, Наследный Совет депутатов муниципального образования «Хамагаттинский наслег»

РЕШИЛ:

1. Утвердить отчет об исполнении бюджета муниципального образования «Хамагаттинский наслег» за 2016 год по доходам в сумме 38 282 462,88 рублей по расходам в сумме 37 633 436,96 рублей, с превышением доходов над расходами (профицит бюджета) в сумме 649 025,92 рублей, с показателями:

- по объему поступления доходов бюджета по кодам классификации доходов бюджетов муниципального образования «Хамагаттинский наслег» за 2016 г. согласно приложению 1;

- по расходам бюджета по ведомственной структуре расходов бюджета согласно приложению 2;

- по расходам бюджета по разделам и подразделам классификации расходов бюджета муниципального образования «Хамагаттинский наслег» согласно приложению 3;

- по источникам финансирования дефицита бюджета по кодам классификации источников финансирования дефицита бюджета согласно приложению 4;

2. Настоящее решение подлежит опубликованию на улусной газете «Энсиэли».

3. Настоящее решение вступает в силу со дня его официального опубликования.

Председатель наследного Совета муниципального образования «Хамагаттинский наслег» Республики Саха (Якутия) Максимов И.Н.

Глава муниципального образования**«Хамагаттинский наслег» Республики Саха (Якутия) Максимов И.Н.****Сведение об исполнении бюджета, о численности муниципальных выборных должностях, муниципальных служащих и работников муниципальных учреждений МО «Хамагаттинский наслег»**

За 2016 год исполнение бюджета МО «Хамагаттинский наслег» составило: по доходам в сумме 38 282 462,88 руб., что составляет 100,17% от уточненного годового плана по доходам, по расходам в сумме 37 633 436,96 руб., на 01 января 2017 г. профицит бюджета 649 025,92 руб., численность муниципальных служащих администрации МО «Хамагаттинский наслег» составляет 6 человек, затраты на денежное содержание — муниципальных служащих 4 839 781,66 руб. Численность работников муниципального бюджетного учреждения «ЦД «Түһүлгэ» составляет 8 человек, затраты на денеж-

ное содержание — работников 4 936 008,34 руб.

Глава МО «Хамагаттинский наслег» И.Н. Максимов**РЕШЕНИЕ №61-01**

с. Кысыл-Сыр от 30 июня 2017 года

Об исполнении бюджета МО «Хомустахский 1-й наслег» за 2016 год

В соответствии со статьей 48 Устава МО «Хомустахский 1-й наслег» и Бюджетным кодексом РФ, Наследный совет депутатов МО «Хомустахский 1-й наслег»

РЕШИЛ:

1. Утвердить отчет об исполнении бюджета МО «Хомустахский 1-й наслег» за 2016 год по доходам в сумме 64 235 216,08 рублей, по расходам в сумме 64 701 916,25 рублей, дефицит бюджета в сумме 466 700,17 рублей с показателями:

- по объему поступления доходов в бюджете по кодам классификации доходов бюджетов МО «Хомустахский 1-й наслег» на 2016 год согласно приложению №1;

- по поступлению доходов бюджета по кодам видов доходов, подвидов доходов, классификации операция сектора государственного управления, относящихся к доходам бюджета МО «Хомустахский 1-й наслег» за 2016 год согласно приложению №2;

- по расходам бюджета по ведомственной структуре расходов бюджета МО «Хомустахский 1-й наслег» на 2016 год согласно приложению №3;

- по источникам финансирования дефицита бюджета по кодам классификации источников финансирования дефицита бюджета МО «Хомустахский 1-й наслег» на 2016 год согласно приложению №4;

- в 2016 году резервный фонд не использовался.

2. Настоящее решение вступает в силу со дня его официального опубликования.

3. Обнародовать настоящее решение путем вывешивания на информационном стенде в здании администрации.

4. Контроль за исполнением настоящего решения возложить на постоянную комиссию по налоговой, бюджетной и экономической политике (председатель Заблочка Н.В.).

Председатель Наследного совета депутатов МО «Хомустахский 1-й наслег» Николаев Ю.А.

Глава МО «Хомустахский 1-й наслег» Жирков В.Г.**Объявлен конкурс на возмещение части затрат СМСП по кредитам**

С 3 по 28 июля, в соответствии с приказом Министерства инвестиционного развития и предпринимательства РС(Я) П-144/ОД от 30.06.17 г., объявлен прием документов на конкурсный отбор по мероприятию «Субсидирование части затрат субъектов малого и среднего предпринимательства, осуществляющих деятельность в сфере производства товаров (работ, услуг), по уплате процентов

по кредитам, привлеченным в российских кредитных организациях».

С необходимым пакетом документов можно ознакомиться во вкладке Конкурсы Центра поддержки предпринимательства РС(Я). На сайте <http://portal.b14.ru>.

Справочная информация по тел. 41-8-03 89248737751, с. Намцы ул. Ленина, 18А. 2 этаж 17 каб. (здание Бизнес инкубатора) Бугаев Б.Б.

ООО МКК «ДЕНЕЖНЫЙ ПОТОК» предлагает заем ПЕНСИОННЫЙ без поручителей

Рассмотрение заявки до 30 минут

Адрес доп. офиса: с. Намцы, ул. И. Винокурова, д. 3

Режим работы: пнд-птн с 9-00 до 18-00 обед с 13-00 до 14-00

Тел. 8-914-281-77-57

Условия займа: процентная ставка 66% годовых, комиссия за выдачу 5% от суммы выдачи, сумма займа от 30 000 – 150 000 рублей, срок 3, 6, 12, 18, 24, 36 месяцев, заем предоставляется в российских рублях, платежи заемщика по договору: ежемесячно оплачивается сумма займа равными частями, сумма начисленных процентов на остаток задолженности. Требования к заемщикам – возраст от 21 до 70 лет, является пенсионером. Обеспечение займа – не требуется. В случае просрочки проценты на сумму долга начисляются, штраф за неисполнение обязательств 20% годовых от суммы просроченной задолженности.

Общество с ограниченной ответственностью Микрокредитная компания «Денежный поток», 677000, г. Якутск, ул. Орджоникидзе, д. 17, офис 217, ОГРН 1131447013390, ИНН/КПП 1435272065/143501001, Свидетельство о записи в реестре МФО №6511303698004292. Реклама

На постоянную работу в с. Намцы **требуется фармацевт, провизор.** Стабильная заработная плата, премия, полный соцпакет. По вопросу трудоустройства обращаться по тел. 89142275720. Резюме направить на электронную почту: zd@roslek.com.

ОБЪЯВЛЕНИЕ о проведении конкурса на замещение вакантной должности инженера-механика ГБУ РС(Я) «Намская ЦРБ»

Предъявляются следующие квалификационные требования:

высшее профессиональное техническое образование с квалификацией инженер-механик;

наличие водительского удостоверения.

Стаж работы — не менее 3 лет.

Для участия в конкурсе участник представляет следующие документы:

а) копию паспорта или заменяющего его документа (соответствующий документ предъявляется лично по прибытии на конкурс);

б) копии документов, подтверждающих необходимое профессиональное образование, квалификацию и стаж работы;

трудовая книжка (за исключением случаев, когда служебная (трудовая) деятельность осуществляется впервые), заверенную нотариально или кадровой службой по месту работы (службы), или иные документы, подтверждающие трудовую (служебную) деятельность гражданина;

документы об образовании и о квалификации, а также по желанию гражданина копии документов, подтверждающих повышение или присвоение квалификации по результатам дополнительного профессионального образования, документов о присвоении ученой степени, ученого звания, заверенные нотариально или кадровой службой по месту работы (службы);

в) медицинское заключение об отсутствии у гражданина заболеваний, препятствующих поступлению на гражданскую службу или ее прохождению по форме №001-ГС/у, утвержденной Приказом Министерства здравоохранения социального развития Российской Федерации от 14.12.2009 г. №984-Н;

г) копию страхового свидетельства обязательного пенсионного страхования;

д) копию свидетельства о постановке на учет в налоговом органе по месту жительства;

е) документы воинского учета — для граждан, пребывающих в запасе, и лиц, подлежащих призыву на военную службу.

ж) Справка об отсутствии судимости по форме.

Адрес места приема документов: Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Намская центральная районная больница», 678380 с. Намцы, ул. С. Платонова, д. 14, каб. 301, тел. 8(411)62-41-701.

Режим работы: понедельник-пятница, с 9:00 до 18:00 (перерыв 13:00-14:00).

Срок приема документов для участия в конкурсе:

с «4» июля 2017 г. по «11» июля 2017 г.

Порядок проведения конкурсных процедур:

1-этап — тестирование на профессиональные знания инженера-механика, ТБ и ППБ.

2-этап — индивидуальное собеседование кандидата с членами комиссии.

Место проведения: «13» июля 2017 г. в с. Намцы, ул. С. Платонова, дом 14, каб. 301

В связи с дополнительным включением в избирательную комиссию, требуется один член в ИКМО Никольского наслега. Обращаться по телефону: 24-930

Коллегия юридической защиты. Юридическая помощь по возврату водительских удостоверений, ДТП, возврат по амнистии уже лишенных прав. Официально.

8-800-35-01-002

Звонок бесплатный

Продадим трактора беларус 82.1, 892, 1221, 1523, 3022, косилки роторные, косилки-плющилки, грабли, пресс-подборщики, бороны, плуги, культиваторы, сеялки, сушилки, плющилки влажного зерна, запчасти, семена кормовых культур. Доставка в Якутию.

Тел.: 8-923-226-1115, 8-383-3032100 Олег

«Крым» 1992 сыллаах, «Скайра»-335 эрэһинэ тыы (моторнай) 2014 сыллаах атылыбын.

Телефон: 8914 299 19 66

Продается 2-х комнатная б/у квартира 64 м2 в центре.

Обращаться по тел. 89244697157

Курсы английского языка для школьников, 10 дней – 3150 руб.

Тел. 89142711166

ООО «Уйгу» продает бетон и цементно-песчаный раствор любых марок от В — 3,5 до В — 25 согласно ГОСТ с доставкой.

Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты любых размеров согласно ГОСТ.

Тел. 8 914 105 63 50, звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУХУН ОЛОХТООХТОРО!

«Төрүт уу» тэрилтэ «Олонхо» аты дьиэтигэр, үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 19.00. чааска диэри, баскыһаннаҕа 10.00. чаастан 18.00. чааска диэри үлэлиир.

Дьиэҕэ тиэрдэн биэри диспетчерэ 10.00. чаастан 18.30. чааска диэри үлэлиир.

Билсэр телефоннар: 8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70. Баскыһаннаҕа дьиэҕэ тиэрдии оҕоһулуубат.

Аппааныга Л. Левин ул. 3 №-гэр атыыланар (урукку кулууп кинобудката). Үлэ күнүгэр 9.00 чаастан 18.00 чааска диэри. Баскыһаннаҕа үлэлээбэт.

Продается земельный участок в с. Намцы (15 сот.) по ул. Жиркова, 17 (свет, газ рядом). Участок ровный, сухой. Цена – 400 т.р.

Тел. 89644239716

Продаю частный дом в с. Модутцы 97 м2 с надворными постройками: баня, гараж 6х7, хотон, огород.

Тел. 89243660681, 89241649096

Продаем участок Көччү-2, сухой, ровный, в собственности, цена – 300 т.р. Реальному покупателю – реальный торг.

Тел. 89248708417, 89143012135 (можно ватсап)

Продаю частный дом в селе Намцы. Все есть. Подробности по ватсап.

Тел. 8 914 226 30 39

Грузовые перевозки.

Тел. 89644258617, 89841160270

КЭРИЭСТЭБИЛЭР

Күндү кэргэним, амарах ажабыт, эйбэс эһэбит, ытыктыр-убаастыгыр убайбыт, бырааптыт, түнгүр-бүт, аҕа кынны-бит, аймахпыт, атаспыт, доҕор-бут, учуутал-быт, Нам улуунун I Хомуस्ताах нэһилиэтин олохтоо Андрей Петрович Ушницкай ыарахан ыарыыттан орто дойдуга олохтон барбыта бу дьыл от ыйын 8 күнүгэр 1 сылын туолар...

Андрей Петрович 1960 с. тохсунньу 11 күнүгэр Уус Алдан улуунун Баатаҕай нэһилиэгэр биэс оҕолоох Анна Семеновна, Петр Захарович Ушницкайдар дьиэ кэргэнигэр төрдүс оҕонор күн сиригэр кэрбүтэ. Оҕо эрдэбиттэн сытыгы-хотуу, элэккэй майгылаах, дьиэ ис тас үлэтигэр олус сыстаҕас буолан, ийэлээх аҕагыр көмөлөһөн туох баар от-мас үлэтигэр, сүөһү көрүүтүгэр, сир астааныгар, булка-тыаҕа, үлэни өрө тутан, сайылык көй салгынынан күөлэһийтэ тыынан, төрөөбүт дойдутун кэрэ айылҕатынан угуттанан улааппыта. Баатаҕай аҕыс кылаастаах оскулатыгар 1967 с. үөрэнэ киирэн, 1977 с. бүтэрэн, салгыы Кэптэни орто оскулатыгар 9-10 кылаастарга үөрэммитэ. Оскуолаҕа үөрэнэр кэмигэр бастың актыбыыс, общественник, спортсмен этэ. Оскуоланы 1979 с. бүтэрэн, Дьокуускайдааҕы баста-кы нүөмэрдээх педучилище физкультурнай салаатыгар үөрэнэ киирбитэ.

Үөрэнэ сылдьан 1980 с. ытык изин толорон Сэбиэскэй аармыйа кэккэтигэр сулууспалы барбыта. Аармыйа кэнииттэн үөрэбин ситиһэн 1983 с. училищени ситиһиллээхтик үөрэнэн бүтэрэн, Арбын аҕыс кылаастаах оскуолатыгар физкультура учууталынан ананан үлэтин саҕалаабыта. 1984 с. I Хомуस्ताах орто оскуолатыгар физкультура учууталынан 2013 сылга диэри 32 сыл энкилэ суох, үтүө суобастаахтык, олус бэриниллээхтик үлэлээбитэ. Үөрэбин үрдэтэнэн 2006 с. Саха государственнай университетин физическэй культура институтун бүтэрбитэ.

Кини үөрэх эйгэтигэр үлэлээбитин устата үгүс араас таһымнаах спортивнай күрэхтэһиилэр призерадарын, чемпионнарын, спорт маастарыгар кандидаттары, спорт маастарын иитэн-үөрэтэн таһаарда. Оҕолору чэпчэки атлетикаҕа, хайыһарга тиһигин быспакка дьарыктаабыта. Ол түмүгэр 7 үөрэнээччитэ улуус сүүмэрдэммит хамаандагыгар киирсэн, араас таһымнаах күрэххэ Нам улуунун чиэһин көмүскээбиттэрэ. Андрей Петрович сыралаах үлэтин түмүгэр чэпчэки атлетикаҕа «Азия оҕолоро» аан дойдугааҕы таһымнаах күрэх хас да төгүллээх кыайылаахтара, хайыһарга, атах оонньууларыгар, чэпчэки атлетикаҕа республика күрэхтэрин кыайылаахтара, призерадара итиллэн тахсыбыттар. Кини үөрэппит оҕолоруттан атах оонньуутугар 2 спорт маастарыгар кандидатты, хайыһарга спорт маастарыгар кандидаты, остуол оонньууларыгар спорт маастарын бэлэмнээн таһаарбыта. Үөрэнээччилэриттэн 10 оҕо, бэйэтин курдук, физкультура учууталын идэтин талан, республика оскуолаларыгар учууталынан, үрдүк үөрэх

систематыгар уһууааччынан үлэлииллэр.

Ситиһиллээх үлэтэ үрдүктүк сыаналанан «Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы фонда стипендиата (1996), Саха Республикатын үөрэҕириитин туйгуна (2003), «Учитель ученической признаний» бэлиэ хаһаайына (2010), «Бастың тренер» (2015) буолбута, үгүс элбэх грамоталарынан, махтал суруктарынан бэлиэтэммитэ. Нэһилиэк, улуус, республика күрэхтэһиилэригэр эргиччи ситиһиллээхтик кыттыбытын кини элбэх ахсааннаах спортивнай мэтээллэрэ туоһулууллар. Оскуолаҕа үлэтир сылларыгар Андрей Петрович физкультура учууталларын методической холбоһугун салайбыта. Маны таһынан оскуола кылаас таһынааҕы үлэтигэр сүрүн болҕомтотун уурара. Кини үлэтин уопута улуус, республика оскуолаларыгар киэҥник тарҕаммыта, «Энсиэли», «Спорт Якутии» хаһыаттарга сырдаттылыбыта. Маны сэргэ, бэйэтэ нэһилиэккэ, улууска, республикаҕа остуол тенниһигэр, остуол уонна атах национальнай оонньууларыгар, хайыһарга көхтөөхтүк, ситиһиллээхтик кыттар.

2013 с. «Сайдыы» оҕо айымньытын дьиэтигэр сахалык остуол оонньуула «Хабылык, хаамыска» куруһуок салайааччытынан бу орто дойдуттан барыар диэри үлэлээбитэ. Бу кылгас кэм иһигэр олус таһаарылаахтык үлэлээбитин туоһутунан хабылыкка, хаамыскаҕа элбэх призерадар, чемпионнар итиллэн табыстылар. Баһылай Манчаары аатынан республикатааҕы национальнай спорт көрүннэрин киинин сахалык остуол оонньууларын федерациятын опорнай оскуолатын быһытынан ыкса сибээстээхтик, ситиһиллээхтик үлэлээбитэ. Сахалык остуол оонньуула-ра хабылыкка, хаамыскаҕа улуустааҕы, региональнай күрэхтэһиилэри үрдүк таһымна тэрийэн ытылаабыта. Андрей Петрович улахан ситиһиитинэн остуол оонньууларыгар спорт маастара Рената Тимофееваны бэлэмнээн таһаарыта буолар. Кини Нам улуунугар сахалык остуол оонньуута хабылык, хаамыска сайдытыгар улахан кылаастын киллэрдэ, бу спорт көрүнэ-билигини кэмгэ ситиһиллээхтик сайдарыгар олук уурсубут дьонтон биридэстэрэ буолар. Учуутал сыралаах үлэтин туоһутунан буолар – быһылгы үбүлүөйдээх Манчаары оонньууларыгар үс үөрэнээччитэ путевка ыланнар хабылык, хаамыска көрүннэригэр күрэхтэһэ барыахтара. Сыл устата Андрей Петрович кэриэһигэр хабылыкка, хаамыскаҕа улуустааҕы уонна республикатааҕы күрэхтэһиилэр үрдүк таһымна буолан аастылар.

Биһиги дьиэ кэргэн күндү киһибит бу орто дойдуга кэлбит аналын толорон ыал буолан икки кыыс, биир уол оҕону төрөтөн улаатыннарар, дьиэ-уот тэринэн, сиэн миннигэс сытын билэн, кинилэри нылбэгэр көтөҕөн, бүөбөйдээн, онтон дьоллонон, дьонуннаах олоҕу олорон ааста... Андрей Петрович үйэтин тухары чөл туруктаах олохтоох, эйбэс-сайаҕас майгылаах, үлэни өрө туспут, дьонго-сэргэбэ үтүө сыһаннаах киһи киһитэ этэ. Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит биһиги өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа, ситэ олорботох олоҕун ыччата, сиэннэрэ салдыахтара, сырдык санаата, ыраас ырата инники олохпу-

тун куруутун сирдизбэ...
Кэргэнэ, оҕолоро, күтүөттэрэ, кийиһитэ, сиэннэрэ, биһигэ төрөөбүттэрэ, аймахтара

Кини буолан төрөөн бу орто дойдуга уларсык кэлэн аһар курдуктук. Ким эрэ эрдэ, ким эрэ уһундук олорон аһабыт. Сааһыран баран үлэттэн уурайан олорбут олоххун, үлэлээн кэлбит сылларгың ыраҕалаан көрөүң. Төһө да сыл аастың учууталлаабыт сылларбар үөрэппит оҕолорум харахтара чабылыннаһаллара бу соторутаабыта курдук кини санаатыгар, дууһатыгар сүппэтти инэҥ хааллар.

Мин олохтон эрдэ туораабыт үөрэнээччим Ушницкай Андрей Петрович туһунан ахтан ааһыахпын баҕарарым. Андрей Уус Алдан оройуонун Баатаҕай нэһилиэгэр харыларын күүһүнэн үлэлээн, биэс оҕону төрөтөн, дьонго-сэргэбэ сирдэрбэт үлэһит дьону иһпит Анна уонна Петр Ушницкайдарга төрөөбүтэ. Андрей тыа сиригэр оҕотун сиэринэн кыра сааһыттан үлэбэ эриллэн улааппыта.

Мин Андрей үөрэнэр кылааһыгар орто сүһүөх кылаастарга кылаас салайааччытынан үлэлээбитим. Оҕолорум хас биридиллэрэ дьиэ кэргэнгэ итиллибит эйгэлэрин уратыла, тус-туска сайдыыла, эт-хаан өттүнэн сайдыыла, улаатан истэхтэрин айы олоххо көрүүлэрин уларыйыылары, кини киһиэхэ сыһыанын ыраҕалыылара учуутал киһиэхэ үгүһү толкуйдатара, араас саҕахтары арыяра, тус-туһунан сыһаннаһыны эрийэрэ.

Андрей эт-хаан өттүнэн сайдытынан, бары үлэбэ сыстаҕаһынан, кыайарынан-хоторунан үгүстэртэн чорбойор. Быыстапкаларга мастан кыһан арааһы чочуйара, уус харахтааҕа, тарбаҕар талааннаҕа «аҕатыттан бериллибит» диэтэхпинэ сыыспатым буолуо дии саныбын.

70-с сылларга «оҕону үлээн иһпит эбиһит» диэби баҕарылар. Фермаҕа сүөһү эбии аһылыгын бэлэмнээһин, хотоннор хаардарын түһэри, ЛТО-ҕа үлэ, саҕа бааһына сирдэрин ыраастааһын – бу барыта оҕо үлэтэ буолар. Оҕолорум үлэһиттэрин, ме-роприятиеларга көхтөөхтөрүн сөвөр этим. Билигин көрсү-һүүлэргэ «үнкүүлээбэт дьон үнкүүһүт буолбуппут» диэн күлээллэр. Соц куоталаһыҕа үксүн бастырыбыт. «Ленские столбы» баран кэлбиһит. Онно тылланан туран совхоз от-делениетыгар бааһына ыраастаан проеһытын, туттар харчыбытын булдумпуптук. Оҕолор даҕаны, төрөппүттэр даҕаны сүрдээһин үөрбүшүт. Бары биир форманы кэтэн, Чочур мыраан лаабырыгар түһэн Лена өрүһүнэн устан астынан кэлбиһит.

Бу үлэлэргэ, тэрээһин-нэргэ сүүрээччим-көтөөччүм, түмээччим Андрей буолар. Велигинэн хонуктаах походтарга барарбыт. Биридэ Андрей быйаалааһын көрөммүн соһуйбутум, «туохха ылбыта эбитэй» диэн испэр санаабытым. Ол быатынан сылайбыт кыргыттары велигер холбоон соһор эбит. Бу барыта Андрей дьаһаллааһын, туох наада буоларын өтө көрөрүн, тулалыыр дьонго болҕомтолооһун туоһулуур.

Андрей Петрович үгүс кини кэрэхсэтэр хаачыстыба-лааһын иккис төрөөбүт дойдуга онгостубут I Хомуस्ताаһын олохтоохтору үтүө тылынан ахтыбыттарын үйэ анардаах үбүлүөйүгэр истибитим.

Нэһилиэккэ социальнай ту-тууларга Андрей үгүс сыра-тын биэрбитин, мыраан үрдү-гэр айанныт тохтоон аһар сиригэр «Үс сэргэ» диэн смо-тровой панорама онгоһуутугар үлэлэспитин кини кэрэхсиэн эрэ сөп. Онно тахсан биридэ эрэ сылдыбыттаахпын уонна айылҕа кэрэтин, Энсиэли эбэ хочотун кизэн кизлигин көрөн олус сөхпүтүм, чахчыта даҕа-ны олус кэрэ көстүү!

Андрей үөрэҕин бүтэри-эһитэн физкультура учуута-лынан үлэлээбитэ, үгүс оҕону эт-хаан өттүнэн сайыннар-быта, эрчийбитэ. Учуутал кини сыралаах үлэтэ сыаналанан СР үөрэҕириитин туйгуна буолбута.

Биһиги Андрейбыт, Андрей Петрович биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү тыыннаах буолуоҕа.

Учуутала Соловьева Тамара Николаевна, Уус Алдан улууна, Баатаҕай нэһилиэгэ

Биһиги дьиэ кэргэн күндү киһибит, тап-таллаах кэр-гэним, аҕабыт, эйбэс эһэбит Попов Афанасий Афанасье-вич ыарахан ыарыы буула-ан, күн сириттэн күрэммитэ от ыйын 4 күнүгэр 3 сыла буолла.

Афанасий Афанасьевич 1952 сыл тохсунньу 31 күнүгэр Попов Афанасий Иннокентье-вич уонна Матрена Николаев-на дьиэ кэргэнигэр 6-с оҕонор күн сиригэр кэрбүтэ.

Дьоллоох оҕо сааһа тө-рөөбүт Кэнчээри учаастагар, Сииттэбэ ааспыта. Кэбээйи орто оскуолатын ситиһил-лээхтик бүтэрэн төрөөбүт Си-иттэтигэр фермаҕа үлэһиир, онтон ытык изин толорон морской флокка подводнигы-нан 3 сыл сулууспалаан кэлэр. Сулууспалыыр бириэмэтигэр элбэх хайбал суруктаах, тор-педнай хамаанда хаманды-ыра. Үчүгэйдик судуспалаан «ВМФ туйгуна» бэлиээнэ наҕараадаланар.

1975 сыллаахха Дьокуус-кайдааҕы сельхозтехникум-на агроном-луговод идэти-гэр туттарсан киирэр уонна 1978 сыллаахха ситиһиллээх-тик бүтэрэн, олоҕун аргыһын көрсөн ыал буолан Кэбээйи совхозка кылаабынай агроно-мунан үлэтин саҕалыыр. Эдэр специалиһы таба көрөн төрөө-бүт Сииттэтигэр 1981 сылга хонуу биригэдьириинэн анан ыгытталар. Онно 1985 сылга диэри үлэһиир. Үлэтигэр кы-һамнылаах, эһиэтинэстээх буолан биир дойдулаахтар-ын убаастабылын ылар. Ыал буолан уоллаах кыыс оҕону төрөтөн, улаатыннарар, үрдүк үөрэхтээн, үлэһит онортоон, дьиэлээн-уоттаан сиэннэр ис-тин мичээрдэрин көрөн дьол-лоох олоҕу олордум диэн ана-раа дойдуга барахтаабыта.

1985 сылга оҕолорун иннин толкуйдаан үчүгэй оскуола-лаах, куораттан чугас диэн Нам сэлиэһинэтигэр Сельхозхимия тэрилтэтигэр агрономунан үлэбэ киирэр. Кэлин совхозтар эстэн сельхозхимия тэрилтэтэ үлэтин хайысхатын улары-тан суол тутар, өрөмүөннүүр тэрилтэ буолар. Онно би-ригээдэбэ поварынан, кэлин остуораһынан, харабылынан инбэлииккэ тахсыар диэри үлэһиир.

Мин кэргэмминэн 36 сыл эйэ-дэмнээхтик ыал, ийэ-аҕа, эһэ-эбэ буолан толору дьол-лоохтук олорон аастыбыт. Аҕабыт дьиэ кэргэнигэр бэри-ниилээх, истин сыһаннаах, киһини өйдүүр, убаастыыр

тапталлаах доҕор этэ. Бу ор-то дойдуга көрсүбүт соҕотох тапталым олоҕум аргыһа буо-лаһын диридэ.

Күндү аҕабыт, эһэбит Афа-насий Афанасьевич сырдык мөссүүнэ биһиги баарбыт ту-хары сырдыгынан эрэ сы-дһаайыа. Кини үтүө баҕата биһигини олохпут тухары араҥаччылаа.

Күндү аҕабытын, эһэби-тин сүтэрэн тулааһахсий-ан хаалбыт бириэмэтигэр доҕотторбут, табаарыстарбыт күүс-көмө буолан аһыбытын син аһардыбыт.

Бары табаарыстарбыты-гар, доҕорторбутугар эһиэхэ ыарыы ыалласпатын, чэгиэн доруобуйаны, тус олоххутугар мэлдьи ыраас, сырдык буол-лун, дьоллоох буолун.

Кэргэнэ, уола, кийиһитэ, кыһына, сиэннэрэ

Самаан сайын сатыылаан турдаһына, от ыйын 4 күнүгэр биһиги күтүөһүтү күрэмми-тэ орубуна үс сылын туолла. Попов Афанасий Афанасье-вич биһиги аймахха 1978 сыл-лаахха күтүөт буолан кэлбитэ. Олус сэмэй, салайар талаан-наах, үөрэхтээх буолан дьону-сэргэни кытта олус тапсара.

Орто дойдуга кэлэн, икки оҕону төрөтөн, улаатынна-ран, үөрэхтээн, ыал онортоон, дьиэлээн-уоттаан, түөрт си-эннэнэн эһэ дэтэн күн сирит-тэн барбыта. Үлэһи сылдьан уопускаатыгар Олүөхүмэҕэ тийээн кыһынын бултуура, сайынын ийэбитигэр олбуорга тутуулары онорор. Убайдар-бытын кытта алтыһан, бэйэ-бэйэлэрин өйдөһөн, көрдөөх-нардаах кэпсээннэрин, ыттар-ын туһунан кэпсээннэрин билигин да бу баарды саны-быыт. Салайар талааннаах буолан барыларын биригэ тө-рөөбүт убайын, бырааттарын наар түмэр этэ. Бырааттарын үөрэтэн, такайан, убайын да дьаһайара.

Күтүөһүтү өрүү саныы-ахта сылдыһахпыт. Бидан дьылларга быраһаай.

Ғабышевтар, Калиновтар дьиэ аймах аатыттан В.Ф. Павлова

Күн-дьыл аһара түргэнин, табаарыспыт Попов Афанасий Афанасьевич күн сириттэн барбыта хайы-үйэ үс сылын туола оҕуста.

Афанасий Афанасьевич Сииттэбэ совхозка биригэ-дьириинэн үлэлээбит буол-лан сельхозхимияҕа үлэһи кэлэригэр производствоҕа сыһаннаах, дьону-сэргэни кытта сатаан кэпсэтэр, дьы-алабай тылын ылынарар специалист этэ. Ханнык ба-ҕарар үлэбэ сыстаҕас, сатаан үлэни аттаран дьаһайар, то-лотторор төһүү үлэһит бы-һыгытынан билэр этибит. Кини быһыгытынан сыгыары сымна-ҕас, табаарыстарыгар туох-ба-ар кыаһынан көмөлөһөр, дьон-го улахан убаастабылы ылар кини этэ. Үтүө санаалаах, эп-питин толорор итэҕэллээх та-баарыс этэ.

Сельхозхимия икки этээс-тээх уопсай дьиэтигэр ула-һи кэлиэхпиттэн ыаллыы олорбуспут, бэйэ-бэйэбитигэр көмөлөсүһэ, өйөһө. Хомолто-лоох да, үөрүүлээх да күннэ-ри биригэ үллэстэн. Ыарахан ыарыы булан кыаммат буолан сытар кэмигэр, санаатын ула-ханнык түһэрбэккэ, сиэннэрин кытта кэпсэтэн көрөн-истэн көмөлөһө сыппыта. Табаары-спыт Афанасий биһиги сүрэх-питигэр мэлдьи баар буолуо, өйдүү саныы сылдыһахпыт.

Табаарыстарын ааттарыттан С.Т. Макарова

ИДЬУО ИИТИННЭРЭР

КЫРГЫТТАР АРЫГЫЛЫЫЛЛАР

Бэс ыйын 5-11 кк., бэс ыйын 19-25 кк. маньк иһитиннэриилэр киирбиттэр: 15 — араас эчэйи, 7 — уоруу, 1 — суол быһылаана, 2 — көгүлэ суох киири, 1 — өлүк көстүүтэ, 2 — ойуур баһаара, 2 — сураҕа суох сүтүү, 40 — араас түбэлтэ.

Бэс ыйын 5 күнүгэр силиэстийэлээччи иһитиннэриитинэн, барыллааһын силиэстийэ түмүгүнэн, сокуоннай сааһын ситэ илик М. 4000 солк. суумалаах шуруп эрийэри, 1500 солк. суумалаах саппыккыны, 500 солк. суумалаах баккыны, 900 солк. суумалаах ыстааны уорбут.

Бэс ыйын 5 күнүгэр ОСМП «03» диспетчерэ иһитиннэриитинэн, Намна кыра саастаах М. өлүгэ көстүбүт. Бэрэбиэркэ ытыллар.

Бэс ыйын 7 к. гр. 3. телефонунан иһитиннэриитинэн, Нам селотун К. Винокуров уулусса 9 №-дээх дьиэтин кырыһынагыгар оҕолор сылдыбыттар. СНД бэрэбиэркэ ытыттар.

Бэс ыйын 8 к. иһитиннэриитинэн, Нам селотун Ст. Платонов аатынан уул. 70 №-дээх дьиэтин таһыгар арыгы испит киһи бырааба суох массыына ыта сылдьан тутуллубут.

Бэс ыйын 8 к. иһитиннэриитинэн, Нам селотун Ст. Платонов аатынан уул. 70 №-дээх дьиэтин таһыгар арыгы испит киһи бырааба суох массыына ыта сылдьан тутуллубут.

тэринэн, Нам селотун Ойуунускай аат. уулуссатыгар сокуоннай саастарын ситэ илик кыргыттар арыгылаабыттар. ПДН бэрэбиэркэ ытыттар.

Бэс ыйын 22 к. гр. Дь. суругунан иһитиннэриитинэн, «Валерия» маҕаһыныҕа биллибэт дыахтар кини кыһын аспытыттан, кыыс тобугун бааһырдыбыт. УУП бэрэбиэркэ ытыттар.

Бэс ыйын 24 к. гр. С. суругунан иһитиннэриитинэн, Намна биллибэт киһи сарайтан «Шмель» велосипеди уорбут. Бэрэбиэркэ ытыллар.

Бэс ыйын 21 к. гр. Ж. телефонунан иһитиннэриитинэн, Кириэс Кытыла Еремеев аат. уулуссага суол быһылааныгар 1 киһи эчэйбит. ОГИБДД бэрэбиэркэ ытыттар.

Бэс ыйын 19 күнүгэр гр. Е. суругунан 3 докумуона суох булт саатын туттарарын иһитиннэриитинэн.

33 административнай буруйу оҕоруу боротокуола толоруллубут. ГАИ 1127 транспорту бэрэбиэркэлээбит, 144 боротокуол толоруллубут, 19 суоппар арыгы иһэн тутуллубут, 1 суол быһылаана тахсыбыт, 29 массыына ыстарааптыыр стоянкага туруоруллубут.

Бэс ыйын 26 - от ыйын 2 кк. маньк иһитиннэриилэр киирбиттэр: 18 — араас эчэйи, 4 — уоруу, 2 — суол быһылаана, 2 — көгүлэ суох киири, 2 — өлүк көстүүтэ, 5 — ойуур баһаара, 24 — араас түбэлтэ.

Бэс ыйын 28 күнүгэр Нам ойуурун хаһаайыстыбатын диспетчерэ иһитиннэриитинэн, «Кэнкэмэ» ЭКО директора лаабыр илин өттүттэн буруо тахсыбыт.

Бэс ыйын 29 күнүгэр Намнаагы ИДЬМ салаатын дьуурунай чааһыгар иһитиннэриитинэн, Тумултан 9 км арҕаа сытар Андылаах сиригэр үүтээн умайытыттан. ойуур баһаара тахсыбыт. Бу түбэлтэҕэ биллибэт дьон таһаарбыт дьайылыра РФ УК 219 ыст. сөп түбэһиннэрэн, сокуону кэһи курдук көрүлүнөн сөп. Матырыйаал Намнаагы ОНД ГУ МЧС-ка бэрэбиэркэҕэ ытытылына.

Бэс ыйын 27 к. ОСМП «03» диспетчерэ иһитиннэриитинэн, Никольскай уонна Кириэс Кытыл нэһиликтэр икки ардыларыгар, Дьокуускай-Булуус айан суолугар, суол быһылаана тахсыбыт. ОГИБДД бэрэбиэр-

кэ ытыттар. От ыйын 2 к. ИДПС-ка иһитиннэриитинэн, Нам селотун Ст. Платонов аатынан уонна Ч. Винокуров аатынан уулуссалар быһа аасыһыларыгар массыына уот остуолбатын түгнэри көппүт. ОГИБДД бэрэбиэркэ ытыттар.

Бэс ыйын 29 күнүгэр 13ч.00 м. ОМВД Намнаагы салаатын дьуурунай чааһыгар Нам оройуонун Кыһыл Сыыр бөһүөлүгэр олорор гр. С. телефонунан иһитиннэриитинэн, Тумул бөһүөлүгүттэн 9 км арҕаа сытар Андылаах диэн сиргэ саанан ытыллан киһи өлбүт.

СОГ Андылаахха айаннаан тийиитигэр үүтээн, бааннык күл-көмөр буола умайыттар, баһаар уота ойуурга көспүт. Уот күүһүттэн өлүгү сатаан булбатахтар.

Оперативнай-көрдүүүр тэрээһиннэр түмүктэринэн, Жиганскай оройуонга пропискалаах гр. М. уорбаламмыт. Буруй олоһуллубут сиригэр кинини булбатахтар.

ВЕПРЬ КМ ВПО-136, 7, 62х39 кал. сааны миэстэтигэр булбатахтар. Онон, гр. М. үүтэни

улаппыт уонна сааны илдьэ куоппут диэн сабаҕалаабыттар. 16 ч. 00 м. полиция начальнигы эбээһинэһин толорооччу полиция капитана «Сбор» сигналы биллэрбит. ОГИБДД постарын бөһүөлүгүттэр, «Перехват» былаан саҕаламмыт.

Оройуоннарын уорбалаанааччы ориентировкалара ытытыллыбыттар. ОРМ ытытыллар. Бэс ыйын 30 күнүгэр 03 ч. 25 м. ОУР начальнига телефонунан иһитиннэриитинэн, СР ИДЬМ бөлөҕө айаннаан тийиэн, быһылаан буолбут сиригэр, Тумул Андылааҕар, умайбыт үүтээн онугар икки умайбыт киһи унуохтарын кырамматаларын уонна ВЕПРЬ КМ ВПО-136, 7, 62х39 кал. саа тобоҕун булбут. СУ СК бэрэбиэркэ ытыттар.

17 административнай буруйу оҕоруу боротокуола толоруллубут. ГАИ 551 транспорту бэрэбиэркэлээбит, 73 боротокуол толоруллубут, 5 суоппар арыгы иһэн тутуллубут, 2 суол быһылаана тахсыбыт, 7 массыына ыстарааптыыр стоянкага туруоруллубут.

ГАИ сэрэтэр

БЫСТАХ ӨЛҮҮГЭ ТҮБЭҤИМЭ!

Сыл саҕатыттан республика үрдүнэн 460 суол быһылаана таһыста, манна 42 киһи суорума суоланна, 582 киһи араас көрүгүнээх эчэйиилэри ыллылар. Нам улууһугар бу кэмгэ 7 суол быһылааныгар 2 киһи өллө, 9 киһи эчэйдэ (ол иһигэр 2 оҕо). Мантан итирик туруктаах суоппартан төрүөттээх биер быһылаанна бэйэтэ былдыанна.

Ол курдук, муус устар 29 күнүгэр Үөдэйгэ суоппар II итирик туруктаах Toyota Voxel массыы-

нанан түргэнник айаннаан иһэн күрүөҕэ кэтиллибитэ, быһылаан түмүгэр миэстэтигэр тута быстыбыта.

Нам улууһун олохтоохторо уонна ыалдыттарга, хайа да түгэнгэ арыгы иһэн баран уруула олорортон туттунун! Бири өйдөөн — уруулга итирик олодоххутуна тус бэйэбит уонна чугас дьонгут олохторугар улахан кутталы үөскэтэбит, мань таһынан атын айан кыттылыахтарыгар эмиэ!

ГАИ көрдөһөр: итирик туруктаах суоппар транспорту ыта сылдыарын көрбүт гражданныр кээр хайыһан кэбиһимэн, 102 тел. полицияга тута биллэрин. Оччотугар ким эрэ олоһун өрүһүйүөхүтүн, биитэр доруобуйатын араҥаччылыаххытын сөп. Бу иһитиннэриитин анонимнайдык, ол эбэтэр ааккытын-суолгутун эппэккэ, биэриэххитин сөп.

Штаты таһынан ГИБДД сотруднига буолуон баҕалаахтар 41-771 тел. эрийиэххитин, биитэр Нам сэл., Рыкунов уул. 39/1 аадырыска ГИБДД отделеһыгар кэлэн билсиэххитин сөп. Ирдебиллэр: 18 сааһыттан үөһэ, сууттамматах уонна транспорту ытытыга бырааптаах буолуохтаах.

Table with 4 columns and 10 rows containing names and details of individuals involved in traffic incidents, such as Ivan Ivanovich, Ekaterina Petrovna, and others, along with their addresses and the nature of the incidents.

Кылаабынай редактор В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: редакторы солбууааччы — 41332, хаһыаты тангы — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ПИ №ТУ14-0216.

«Энсиэли» хаһыат РИС талылына, тангылына уонна бэчээттир сыаҕар бэчээттэннэ. Аадырыһа: Нам сэл. Ст. Платонова уул., 1, 2 корп. Формата А3. Кээмэйэ 3.5 бэчээт. лисс Көҥүл сыананан атылланар Индекс — Р0005. Тираһа — 920 Бэчээкэ илии баттаньытын графика — 12:00 ч. 05.07.2017с. Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 05.07.2017 с.